

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok

OLSZTYN 2016

Spis treści

Definicje i objaśnienia	3
Wstęp	6
1. Uwarunkowania prawne i programowe	7
1.1. Podstawy prawne	7
1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych	7
1.3. Wartości horyzontalne	11
2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim	13
2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa	13
2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa	15
2.3. Dynamika zmian poziomu i stopy bezrobocia	16
2.4. Struktura regionalnego bezrobocia	19
2.5. Fundusz Pracy i aktywizacja zawodowa bezrobotnych	24
3. Wnioski i prognoza zmian	28
4. Priorytetowe grupy osób	32
5. Priorytety, cele i kierunki działań w 2017 roku	34
6. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2017 rok	39
6.1. Podmioty realizujące	39
6.2. Główne źródła finansowania	39
6.3. Monitoring RPDZ na 2017 rok	40
Załącznik nr 1. Zespół ds. Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2017 rok	41
Załącznik nr 2. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2017 rok	42
Załącznik nr 3. Harmonogram opracowania RPDZ na 2017 rok	43

Definicje i objaśnienia

Bezrobotny według ustawy – to osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a–g, lit. i, j, l oraz osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. ha, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 i 4, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat,
- nie osiągnęła wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b oraz w art. 27 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm.),
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie nabyła prawa do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy, w wysokości co najmniej najniższej emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r., poz. 380, z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis – zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,
- nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników;
- nie pobiera na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów zasiłku dla opiekuna.

Bezrobotny bez kwalifikacji zawodowych – to osoba nieposiadająca kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.

Bezrobotny długotrwale – to osoba pozostająca w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Bezrobotny do 25 roku życia – to osoba, która do dnia zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyła 25 roku życia.

Bezrobotny powyżej 50 roku życia – to osoba, która w dniu zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy ukończyła co najmniej 50 rok życia.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy – zgodnie z art. 49 ustawy to bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż. lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 r.ż., bezrobotni niepełnosprawni.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – podstawę prawną badania stanowi *Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1068). Prowadzone jest w cyklu kwartalnym, metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania). Zostają nim objęte osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Podstawę metodologii BAEL stanowią definicje ludności aktywnej zawodowo, a więc pracujących i bezrobotnych, zalecane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy oraz EUROSTAT, dla zapewnienia porównywalności danych w skali międzynarodowej. Badanie ma na celu uzyskanie informacji o wielkości i strukturze zasobów roboczych, a jego wyniki stanowią komplementarne źródło danych, wobec informacji uzyskiwanych z rejestrów powiatowych urzędów pracy.

Bezrobotny według BAEL – to osoba w wieku od 15 do 74 lat, która spełniła jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie była osobą pracującą; aktywnie poszukiwała pracy w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany); była gotowa podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po badanym tygodniu. Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Fundusz Pracy – państwowy fundusz celowy, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Przychodami Funduszu Pracy są zgodnie z art. 106 ustawy m.in.: obowiązkowe składki na Fundusz Pracy; dotacje z budżetu państwa; środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na współfinansowanie projektów finansowanych z Funduszu Pracy; odsetki od środków Funduszu Pracy pozostających na rachunkach bankowych dysponenta Funduszu Pracy oraz samorządów województw, powiatów, Ochotniczych Hufców Pracy i wojewodów; spłaty rat i odsetki od pożyczek udzielonych z Funduszu Pracy; środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczone na współfinansowanie działań z zakresu udziału publicznych służb zatrudnienia w EURES. Środki Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych są limitowane, a ich wysokość dla poszczególnych województw ustalana jest corocznie na podstawie wzoru algorytmicznego. Ze środków Funduszu Pracy wypłaca się również zasiłki z tytułu bezrobocia. Środki na zasiłki nie wchodzą w limit przyznawany przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na aktywizację zawodową. Urzędy pracy otrzymują środki na ten cel odpowiednio do zgłaszanych potrzeb (wiąże się to ze zmienną liczbą bezrobotnych uprawnionych w danym miesiącu do pobierania zasiłku).

Miejsca aktywizacji zawodowej – staże, prace społecznie użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

Oferta pracy – oznacza wolne od wymagań naruszających zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, w rozumieniu przepisów prawa pracy, zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika.

Prace interwencyjne – zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób bezrobotnych.

Prace społecznie użyteczne – prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

Pracujący według BAEL – osoba w wieku 15 lat i więcej, która w okresie badanego tygodnia wykonywała przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę, przynoszącą dochód lub zarobek, tzn. była zatrudniona w charakterze pracownika najemnego, pracowała we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziła własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagała (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego

gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem; miała pracę, ale jej nie wykonywała z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego bądź z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy; powyżej 3 miesięcy w przypadku pracownika najemnego, który w tym czasie otrzymywał co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia. Do pracujących, zgodnie z międzynarodowymi standardami, zaliczono również uczniów, z którymi zakład pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Przygotowanie zawodowe dorosłych – instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowany bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem.

Roboty publiczne – zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez powiaty – z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy – gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków

Staż – nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą.

Stopa bezrobocia – procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej).

Szkolenie – pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia.

Wiek poprodukcyjny – wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn i dla kobiet - 67 lat i więcej.

Wiek produkcyjny – wiek zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat.

Wiek przedprodukcyjny – wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0-17 lat.

Wskaźnik płynności rynku pracy – jest to stosunek liczby bezrobotnych którzy podjęli pracę w danym okresie sprawozdawczym do liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych w tym okresie.

Wskaźnik zatrudnienia – udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Współczynnik aktywności zawodowej – udział ludności aktywnej zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej lub danej grupy.

Zatrudnienie niesubsydiowane – zatrudnienie na otwartym rynku, nie finansowane ze środków Funduszu Pracy.

Zatrudnienie subsydiowane – zatrudnienie finansowane ze środków Funduszu Pracy w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, podjęcia działalności gospodarczej oraz podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego.

Zatrudnienie wspierane (socjalne) to forma wsparcia osób, które mają szczególne trudności w wejściu lub powrocie na otwarty rynek pracy np. są długotrwale bezrobotne. Z tej formy wsparcia mogą skorzystać osoby, które uczęszczały wcześniej przez co najmniej 6 miesięcy na zajęcia Centrum Integracji Społecznej (CIS) lub Klubu Integracji Społecznej (KIS). Na wniosek kierownika CIS, pracownika socjalnego (w KIS) lub samego zainteresowanego (uczestnika), może on zostać skierowany przez powiatowy urząd pracy do pracy u pracodawcy lub w CIS. Powiatowy urząd pracy może zrefundować część wynagrodzenia i składek zdrowotnych, należnych z tytułu świadczonej przez uczestnika pracy, jeśli zatrudnia go nie krócej niż przez 12 miesięcy. Uczestnicy CIS lub KIS mogą też przy finansowym wsparciu starosty założyć spółdzielnię socjalną. Wsparcie może tu polegać na sfinansowaniu z Funduszu Pracy części składek należnych ZUS-owi, jak również na przyznaniu jednorazowej dotacji na rozpoczęcie działalności oraz na dofinansowaniu konsultacji, doradztwa, pomocy prawnej niezbędnej do założenia spółdzielni.

Wstęp

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok (RPDZ) stanowi dokument o charakterze operacyjnym, służący określaniu i koordynowaniu polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w regionie. Przygotowywany jest corocznie przez samorząd województwa, z wykorzystaniem partycypacyjnych metod programowania polityk publicznych. W proces jego opracowywania zostali aktywnie włączeni partnerzy rynku pracy, w tym m.in. przedstawiciele samorządu województwa oraz wojewody, reprezentanci samorządowych jednostek wojewódzkich i powiatowych, regionalnych struktur organizacji związkowych i organizacji pracodawców, a także przedstawiciele nauki i szkolnictwa oraz reprezentanci organizacji pozarządowych. Weszli oni w skład Zespołu do spraw Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim, powołanego Uchwałą Nr 52/884/16/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 września 2016 r.¹ Ponadto dokument został przedłożony do konsultacji Wojewódzkiej Radzie Rynku Pracy, Wojewódzkiej Radzie Dialogu Społecznego, powiatom oraz Radzie Działalności Pożytku Publicznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Wskazaną wyżej Uchwałą Zarząd Województwa powierzył koordynację działań związanych z opracowaniem RPDZ na 2017 rok Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie. Prace nad tekstem dokumentu oraz czynności organizacyjne, w tym zebranie i opracowanie materiałów z konsultacji społecznych, wykonane zostały przez zespół pracowników Wydziału Polityki Rynku Pracy WUP, powołany Zarządzeniem nr 37/2016 Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie z dnia 8 września 2016 roku.

RPDZ na 2017 rok składa się z dwóch części: diagnostycznej oraz wdrożeniowej. Pierwsza z wymienionych została opracowana w oparciu o dane i sprawozdania z ogólnodostępnych baz, których główne źródło stanowił Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, a także Główny Urząd Statystyczny. Ze względu na to, że czas przygotowania dokumentu przypadł na czwarty kwartał 2016 roku, do analizy przyjęto dane według stanu na 30 września 2014-2016 roku. Niejako dopełnienie diagnozy stanowi prognoza zmian na rynku pracy w 2017 roku, uwzględniająca trendy gospodarcze i społeczne oraz szacunki powiatowych urzędów pracy, dotyczące kształtowania się sytuacji na lokalnych rynkach pracy.

Część wdrożeniowa RPDZ obejmuje wskazanie celów, priorytetów i kierunków działań polityki rynku pracy w 2017 roku, wypracowanych przy udziale Zespołu ds. opracowania RPDZ, z uwzględnieniem diagnozy sytuacji na regionalnym rynku pracy oraz prognoz jej zmian, a także istniejących uwarunkowań prawnych i programowych. Ponadto wskazano główne źródła finansowania planowanych działań oraz założenia monitoringu RPDZ na 2017 rok.

Realizacja Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok wymaga podejścia partnerskiego i zintegrowanego, łączącego kompetencje oraz zadania samorządów i ich jednostek organizacyjnych, a także innych instytucji i podmiotów działających przede wszystkim w obszarze rynku pracy, pomocy społecznej, edukacji i aktywności społecznej. Będzie ono sprzyjało efektywności działań, rozwojowi dialogu społecznego i kreowaniu warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim.

---

¹ Skład Zespołu stanowi Załącznik nr 1 do RPDZ na 2017 rok.

1. Uwarunkowania prawne i programowe

1.1. Podstawy prawne

Regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia opracowywany jest na podstawie *Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2016 poz. 645 ze zm.). W świetle art. 3 ust. 4 dokument ten przygotowuje corocznie samorząd województwa, na podstawie Krajowego Planu Działań i z uwzględnieniem strategii rozwoju województwa, w tym w zakresie polityki społecznej. Zgodnie z w/w ustawą powinien on zawierać priorytetowe grupy bezrobotnych i osób wymagających wsparcia – po zasięgnięciu opinii powiatów oraz wojewódzkiej rady dialogu społecznego. Wśród innych aktów prawnych związanych z rynkiem pracy należy wskazać:

- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. 2016 poz. 486);
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2016 poz. 930);
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1817);
- ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1828);
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. 2006 Nr 94 poz. 651 ze zm.);
- ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. 2011 Nr 127 poz. 721 ze zm.).

1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych

Uwarunkowania programowe RPDZ na 2017 rok, istotne z punktu widzenia polityki rynku pracy, wynikają z rozwiązań i dokumentów strategicznych przyjmowanych na szczeblach: europejskim, krajowym oraz regionalnym. Są to w szczególności:

1) Szczebel europejski:

- „Europa 2020” – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz jej trzy inicjatywy przewodnie związane z rynkiem pracy i pomocą społeczną: Mobilna młodzież, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia, Europejski program walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym;

2) Szczebel krajowy:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii „Europa 2020”;
- Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2015-2017;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji;
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej.

3) Szczebel regionalny:

- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025;

- Zaktualizowana Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku;
- Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku;
- Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020;
- Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Szczególne znaczenie ma Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2015-2017 oraz strategie wojewódzkie, co wynika z zapisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jak również z konieczności zapewnienia komplementarności i spójności działań na szczeblu regionalnym.

KPDZ 2015-2017 jest dokumentem służącym realizacji Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” w obszarze polityki rynku pracy. Wśród wyzwań, na które ma odpowiadać wskazano ograniczenie bezrobocia, a także podejmowanie działań mających przyczynić się do wzrostu zatrudnienia oraz podniesienia poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w przekroju województw i powiatów. Ich efektem powinno być również ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego, wynikającego z niepełnosprawności czy braku zatrudnienia. Cel ogólny KPDZ 2015-2017 to: „Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia ogółem (do 68,1% w 2017 roku - dla osób w przedziale wieku 20-64 lata)”. Jego realizacji będzie sprzyjać osiągnięcie celów dodatkowych, tj. „Zmniejszenie stopy bezrobocia ogółem” oraz „Zwiększenie wskaźnika aktywności zawodowej”. Cele KPDZ 2015-2017 będą realizowane za pomocą działań kierunkowych pogrupowanych w dwóch obszarach priorytetowych:

- I. zwiększenie efektywności zarządzania rynkiem pracy w celu wsparcia wzrostu zatrudnienia,
- II. zwiększenie adaptacyjności na rynku pracy.

Działania kierunkowe są następujące:

- 1) Rozwijanie innowacyjnych polityk rynku pracy;
- 2) Wspieranie tworzenia partnerstw na rzecz zatrudnienia na poziomie lokalnym;
- 3) Sięganie po niewykorzystane zasoby na rynku pracy (bierni zawodowo, ukryte bezrobocie na wsi) oraz uzupełnienie istniejących niedoborów na rynku pracy poprzez imigrację zarobkową;
- 4) Wspieranie mobilności i zatrudnialności pracowników na rynku pracy;
- 5) Wspieranie systemu edukacji zawodowej, ustawicznej oraz uczenia się przez całe życie;
- 6) Wspieranie osób zaliczanych do grup defaworyzowanych na rynku pracy (osoby młode, kobiety, osoby 50+, grupa NEET, rodzice z małymi dziećmi, osoby niepełnosprawne);
- 7) Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza w sektorach gospodarczych o wysokim potencjale wzrostu zatrudnienia oraz sektorze ekonomii społecznej.

Założenia RPDZ na 2017 roku wpisują się w główny cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, jakim jest: „Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”. Jego realizacji służą cztery cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne tj.:

- 1) cel strategiczny 1. „Wzrost konkurencyjności gospodarki” – wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji; wzrost innowacyjności firm; wzrost liczby miejsc pracy;
- 2) cel strategiczny 2. „Wzrost aktywności społecznej” – rozwój kapitału społecznego; wzrost dostępności i jakości usług publicznych;
- 3) cel strategiczny 3. „Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych” – doskonalenie administracji; intensyfikacja współpracy międzyregionalnej;
- 4) cel strategiczny 4. „Nowoczesna infrastruktura rozwoju” – zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności; dostosowana do potrzeb sieć nośników energii; poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.

Dokumentem strategicznym dotyczącym rynku pracy na szczeblu wojewódzkim jest Zaktualizowana Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku, przyjęta przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr XIV/346/16 z dnia 23 lutego 2016 roku. Jej celem głównym jest: „Wzrost zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu”, realizowany poprzez działania w ramach trzech priorytetów: I. Wzrost zatrudnienia, II. Wzrost poziomu jakości kształcenia oraz III. Włączenie zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem.

Tabela 1. Cel, priorytety i działania Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku

Wzrost zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu			
PRIORYTETY	Priorytet I Wzrost zatrudnienia	Priorytet II Wzrost poziomu jakości kształcenia	Priorytet III Włączenie zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem
DZIAŁANIA	Wsparcie tworzenia nowych trwałych miejsc pracy	Wspieranie wysokiej jakości edukacji, w tym kształcenia ustawicznego	Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy
	Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy		
	Wspieranie mobilności mieszkańców	Podnoszenie kompetencji kadr do potrzeb regionalnej gospodarki	Ograniczanie poziomu wykluczenia zawodowego i społecznego mieszkańców
	Aktywizacja zawodowa osób młodych i powyżej 50 roku życia		
	Rozwój innowacyjnych i konkurencyjnych miejsc pracy	Współpraca ze szkołami w harmonizowaniu kształcenia zgodnego z potrzebami rynku pracy	Zwiększenie dostępności miejsc pracy i usług społecznych
	Sprawne i efektywne koordynowanie działań PSZ w regionie		

ŹRÓDŁO: ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ZATRUDNIENIA I ROZWOJU ZASOBÓW LUDZKICH W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM DO 2025 ROKU, s. 57.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia jest spójny z Regionalną Strategią Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, której cele strategiczne są następujące:

- 1) Budowanie silnego kapitału społecznego i kultury innowacji;
- 2) Transformacja gospodarki w kierunku specjalistycznych produktów i usług opartych na wiedzy;
- 3) Usprawnienie instytucjonalnego systemu innowacji;
- 4) Rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego.

W zakresie polityki społecznej głównym dokumentem strategicznym na szczeblu regionalnym jest Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku. W odpowiedzi na dominujące problemy regionu, wśród których wskazano m.in. wzrost zagrożenia marginalizacją zawodową i społeczną, jej cel główny określono następująco: „Osoby i rodziny z województwa warmińsko-mazurskiego, ich środowiska lokalne i otoczenie instytucjonalne współdziałają ze sobą i są zaangażowane we wzmacnianie integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej”. Jego realizacji mają służyć działania określone w ramach czterech priorytetów i odpowiadających im celów strategicznych:

- Priorytet I „Prawidłowo funkcjonująca rodzina” – cel strategiczny: „Rodzina w większym stopniu wykorzystuje swój potencjał oraz żyje w warunkach sprzyjających wypełnianiu funkcji i ról społecznych”.
- Priorytet II „Wzmacnianie integracji społecznej” – cel strategiczny: „Osoby z grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym biorą coraz bardziej aktywny udział w rozwiązywaniu swoich problemów i uczestniczą w życiu społeczności lokalnej”.
- Priorytet III „Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych” – cel strategiczny: „Osoby bezrobotne są bardziej gotowe do zmian, aktywne w rozwiązywaniu swoich problemów, bardziej samodzielne życiowo i ekonomicznie oraz częściej wchodzi na rynek pracy dzięki instrumentom aktywnej integracji, w tym ekonomii społecznej”.
- Priorytet IV „Rozwój społeczeństwa obywatelskiego” – cel strategiczny: „Społeczności lokalne aktywniej uczestniczą w zaspokajaniu swoich potrzeb i kreowaniu życia społecznego”.

Istotne znaczenie dla realizacji polityki rynku pracy mają dwa programy operacyjne: Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Zakres PO WER ma służyć poprawie funkcjonowania polityk sektorowych, a także interwencji w obszarach m.in. wsparcia młodych osób na rynku pracy oraz efektywnych polityk publicznych dla rynku pracy, gospodarki i edukacji. W ramach Osi priorytetowej I *Osoby młode na rynku pracy* realizowane są działania służące trwałej integracji na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą (tzw. NEET), w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i wywodzących się z marginalizowanych środowisk, także poprzez wdrażanie Gwarancji dla młodzieży. Oś priorytetowa II *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji* skupia się na działaniach dotyczących m.in. promowania trwałego zatrudnienia wysokiej jakości i mobilności pracowników, promowania włączenia społecznego i walki z ubóstwem oraz dyskryminacją, inwestowania w kształcenie i szkolenie, w tym uczenie się przez całe życie oraz wzmacniania skuteczności administracji publicznej.

Działania w zakresie rynku pracy w RPO WiM zawarte zostały w 10 Osi Priorytetowej *Regionalny rynek pracy*. W jej ramach mogą być realizowane następujące przedsięwzięcia:

- Działanie 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy;

- Działanie 10.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia – projekty konkursowe;
- Działanie 10.3 Rozwój samozatrudnienia;
- Działanie 10.4 Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3;
- Działanie 10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe;
- Działanie 10.6 Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe;
- Działanie 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się.

Kwestie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości społecznej zostały ujęte w 11 Osi Priorytetowej RPO WiM *Włączenie społeczne*:

- Działanie 11.1 Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie;
- Działanie 11.2 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym;
- Działanie 11.3 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Działania w zakresie rozwoju kształcenia ogólnego, w tym edukacji przedszkolnej, kształcenia zawodowego oraz ustawicznego zostały uwzględnione w 2 Osi Priorytetowej RPO WiM *Kadry dla gospodarki*. W ramach tej Osi zaplanowano m.in. następujące działania:

- Działanie 2.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej;
- Działanie 2.2 Podniesienie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych;
- Działanie 2.3 Rozwój kompetencji i umiejętności osób dorosłych;
- Działanie 2.4 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego.

Uwarunkowania prawne i programowe wyznaczają niejako ramy działań, jednak należy je traktować również jako przestrzeń, w którą można wpisać nowe pomysły i innowacyjne przedsięwzięcia, służące realizacji nadrzędnych celów krajowych, regionalnych i lokalnych polityk publicznych.

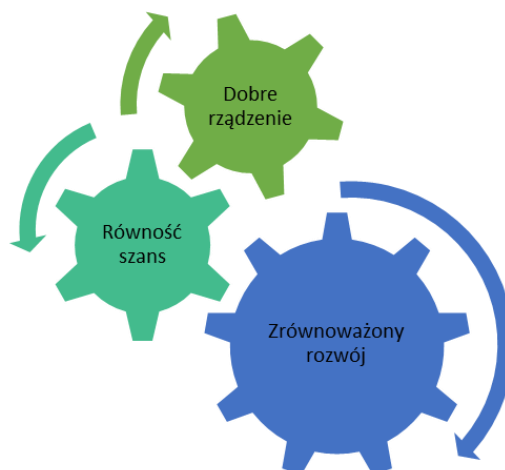
1.3. Wartości horyzontalne

Realizacji RPDZ na 2017 rok będą przyświecać zasady horyzontalne, wyznaczające akceptowany sposób myślenia, wartościujące metody działania oraz określające ramy, w których realizowana jest polityka rynku pracy. Wśród nich należy wskazać przede wszystkim dobre rządzenie, zrównoważony rozwój oraz równość szans.

Dobre rządzenie, w różnych ujęciach i definicjach, odnosi się do dwóch kwestii. Z jednej strony stanowi zbiór zasad i praktyk funkcjonowania władz politycznych i administracji, a z drugiej odnosi się do włączania w procesy decyzyjne organizacji pozarządowych, grup społecznych oraz grup interesów. W świetle definicji zaproponowanej w opracowaniu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego *Koncepcja Good Governance – refleksje do dyskusji* „Dobre rządzenie to sprawowanie władzy publicznej w ramach wzajemnych relacji rządu, administracji i społec-

czeństwa, cechujące się otwartością, partnerstwem, rozliczalnością, skutecznością, efektywnością i spójnością”. Urzeczywistnianie tej zasady powinno oznaczać m.in. zapewnienie transparentności działań instytucji, otwartość administracji na dialog z organizacjami społecznymi oraz nacisk na efektywność realizowanych polityk publicznych, zwłaszcza pod kątem ich celów.

Rysunek 1. Główne wartości horyzontalne RPDZ na 2017 rok

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Zasada zrównoważonego rozwoju opiera się na założeniu, że zaspokajanie potrzeb i aspiracji rozwojowych współczesnych pokoleń powinno być realizowane w sposób, który nie ograniczy tego prawa dla kolejnych generacji. Oznacza to, że proces zmian powinien zapewniać równowagę pomiędzy zaspokajaniem podstawowych ludzkich potrzeb a racjonalnym wykorzystywaniem zasobów naturalnych. Społeczeństwo, gospodarka i środowisko powinny rozwijać się w sposób harmonijny względem siebie, co oznacza, że rozwój jednego z tych obszarów nie będzie stanowił zagrożenia dla pozostałych.

Zasada równości szans stanowi prawo wszystkich mieszkańców do sprawiedliwego dostępu do różnych obszarów i możliwości, takich jak np. edukacja czy rynek pracy. Z równością szans związany jest ściśle zakaz dyskryminacji gwarantowany prawami człowieka. Równość szans idzie jednak dalej, bowiem zakłada włączenie *równościowej* perspektywy w obszarze planowania, realizacji i ewaluacji polityk publicznych, poprzez ocenę wpływu tych polityk na warunki życia różnych grup: kobiet i mężczyzn, osób niepełnosprawnych bądź innych doświadczających marginalizacji. Zasada równości szans nakłada obowiązek tworzenia warunków do równego uczestnictwa wszystkich mieszkańców w życiu publicznym.

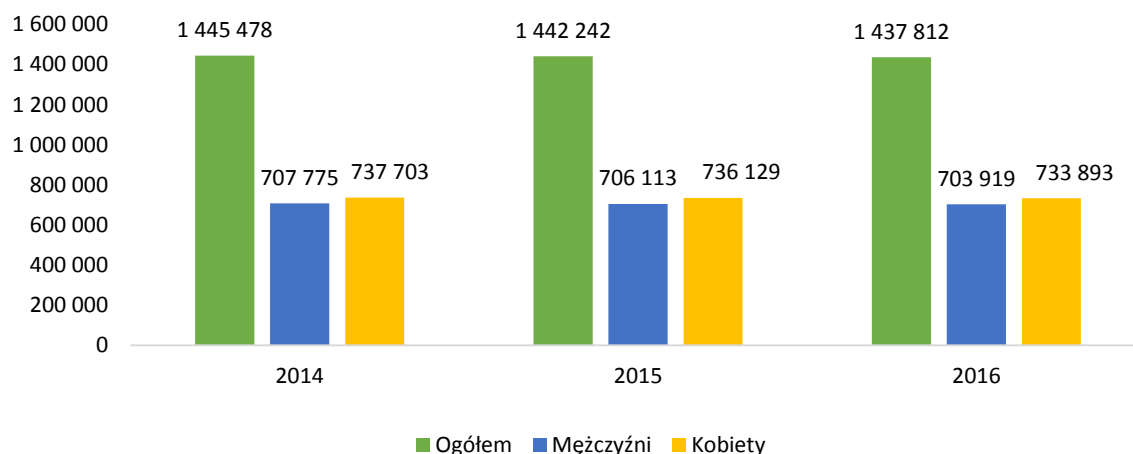
Powyższe zasady będą wdrażane na każdym etapie realizacji RPDZ na 2017 rok, począwszy od procesu opracowywania dokumentu, poprzez planowanie i realizację działań, a skończywszy na monitoringu jego realizacji.

2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim

2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się dość stabilną sytuacją demograficzną. W czerwcu 2016 roku zamieszkiwane było przez 1 437 812 osób, co oznacza, że liczba jego mieszkańców spadła w porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku o 7 666, tj. o 0,5%. W odniesieniu do czerwca 2015 roku spadek wynosił 4 430 osób, czyli 0,3%.

Wykres 1. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego według płci w latach 2014-2016 (stan na 30 czerwca)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

W strukturze mieszkańców województwa nieznacznie przeważają kobiety, które w czerwcu 2016 roku w liczbie 733 893 stanowiły 51,0% ogółu, a ich odsetek w całym analizowanym okresie pozostawał na podobnym poziomie. W świetle kształtowania się współczynnika feminizacji na każdych 100 mężczyzn w województwie niezmiennie od 2010 roku² przypadają tu 104 kobiety. Może to znajdować odzwierciedlenie w przewadze kobiet również w strukturze regionalnego bezrobocia.

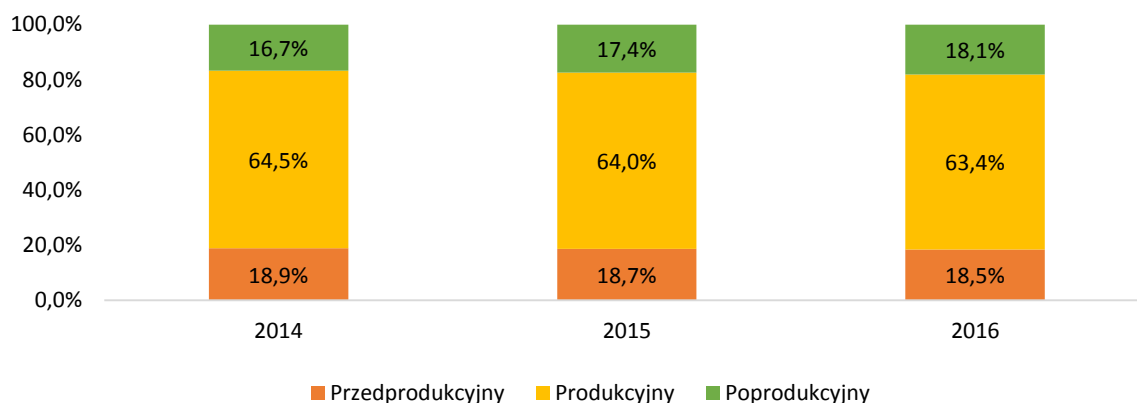
Spółeczeństwo województwa warmińsko-mazurskiego wykazuje cechy *starzejącego się*. W świetle danych GUS na koniec czerwca 2016 roku 265 685 mieszkańców (18,5%) było w wieku przedprodukcyjnym, 912 062 (63,4%) osiągnęło wiek produkcyjny, natomiast 260 065 osób (18,1%) znajdowało się już w poprodukcyjnym okresie życia. W porównaniu do czerwca 2014 roku odsetek osób w dwóch pierwszych grupach wiekowych zmniejszył się odpowiednio o 0,4 i 1,1 punktu procentowego, natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 1,4 punktu.

Zjawisko *starzenia się* społeczeństwa prawdopodobnie będzie się pogłębiać, o czym świadczy kształtowanie się wskaźników obciążenia demograficznego. W 2015 roku³ w województwie warmińsko-mazurskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 56,9 osób w wieku nieprodukcyjnym i 27,8 osób w wieku poprodukcyjnym. Dla porównania w 2014 roku wskaźniki te wynosiły odpowiednio 55,7 i 26,5, co oznacza ich wzrost i postępujący proces *starzenia się* społeczeństwa, choć obecnie w umiarkowanym stopniu.

² Brak danych w ujęciu kwartalnym – przedstawione zostały dane według stanu na 31 grudnia, najnowsze dotychczas 2015 roku.

³ Dostępne są dane w ujęciu rocznym, najbardziej aktualne za 2015 rok.

**Wykres 2. Struktura mieszkańców województwa według ekonomicznych grup wieku w latach 2014-2016
(stan na 30 czerwca)**

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

Sytuacja gospodarcza w województwie charakteryzuje się stabilnością, na co wskazują jej główne wskaźniki⁴. W drugim kwartale 2016 roku liczba pracujących w regionie wynosiła 550,0 tys. osób, czyli o 35,0 tys. (o 6,8%) więcej niż w analogicznym okresie 2015 roku i o 60,0 tys. (o 12,2%) więcej niż w drugim kwartale 2014 roku. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń-wrzesień 2016 roku ukształtowało się na poziomie 138,4 tys. osób, co oznacza wzrost w porównaniu do tego samego okresu 2015 roku o 3,0 tys., tj. o 2,2%, natomiast w porównaniu do 2014 roku o 3,8 tys. osób (o 2,8%). W skali roku zwiększyło się m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 10,0%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 7,5%) oraz przemyśle (o 4,4%); natomiast spadek odnotowano m.in. w informacji i komunikacji (o 33,0%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 20,9%), a także w budownictwie (o 4,9%).

W analizowanym okresie 2014-2016 wzrosło również przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw – z 3 175,97 zł do 3 449,41 zł (o 273,44 zł; o 8,6%). W porównaniu do okresu trzech kwartałów 2015 roku w największym stopniu wzrosły wynagrodzenia w informacji i komunikacji (o 9,1%), obsłudze rynku nieruchomości (o 5,3%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 5,2%) oraz przemyśle (o 5,1%). Zmniejszyły się natomiast m.in. w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 2,6%).

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące sytuacji gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys. osób)	134,6	135,40	138,40
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (w zł)	3 175,97	3 302,55	3 449,41
Liczba podmiotów gospodarki narodowej (REGON)	123 131	124 159	124 150
Produkcja sprzedana przemysłu (w mln zł)	20 946,9	21 259,90	22 878,10
Produkcja sprzedana budownictwa (w mln zł)	2 178,6	2 315,40	1 535,00
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania	3 020	2 986	2 993

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

⁴ Na podstawie *Komunikatu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego we wrześniu 2016 roku*, Urząd Statystyczny w Olsztynie.

W końcu września 2016 roku w rejestrze REGON pozostawało 124 150 podmiotów gospodarki narodowej z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego, czyli o 1 019 (o 0,8%) więcej niż w analogicznym okresie 2014 roku i o 9 (o 0,01%) mniej niż we wrześniu 2015 roku. Dominowały wśród nich podmioty zatrudniające do 9 osób, które w liczbie 118 527 stanowiły 95,5% wszystkich podmiotów w rejestrze REGON, natomiast w dalszej kolejności należy wskazać podmioty o liczbie zatrudnionych od 10 do 49 osób (4 497; 3,6%); od 50 do 249 osób (1 010; 0,8%); od 250 do 999 osób (104; 0,08%) oraz od 1 000 osób wzwyż (12; 0,01%).

Analiza rynku wewnętrznego wskazuje na spadek sprzedaży detalicznej o 3,0% w okresie styczeń-wrzesień 2016 roku w porównaniu do analogicznego okresu 2015 roku, zmniejszenie sprzedaży hurtowej w przedsiębiorstwach hurtowych o 6,6% oraz wzrost sprzedaży hurtowej w przedsiębiorstwach handlowych o 12,5%. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w drugim kwartale 2016 roku ukształtował się na poziomie 99,1% w porównaniu do stanu sprzed roku – dla porównania jego dynamika w drugim kwartale 2015 w odniesieniu do 2014 roku wyniosła 99,3%. Zarówno ceny artykułów żywnościowych, jak i nieżywnościowych oraz usług konsumpcyjnych wykazywały zróżnicowane tendencje.

W okresie styczeń-wrzesień 2016 roku produkcja sprzedana przemysłu osiągnęła wartość w cenach bieżących 22 878,1 mln zł i była w cenach stałych wyższa o 6,9% niż w analogicznym okresie 2015 roku. Produkcja sprzedana budownictwa natomiast ukształtowała się na poziomie 1 535,0 mln zł, co oznacza, że była o 33,7% mniejsza niż w tym samym okresie 2015 roku. Wydajność pracy w przemyśle w przeliczeniu na jednego zatrudnionego w tym okresie zwiększyła się o 2,4%, a w budownictwie zmniejszyła się o 30,3%.

W ciągu trzech kwartałów 2016 roku w województwie warmińsko-mazurskim oddano do użytkowania 2 993 mieszkania, czyli o 7 (o 0,2%) więcej niż w tym samym czasie przed rokiem, jednak o 27 mniej (0,9%) niż w trzech kwartałach 2014 roku. W okresie 2014-2016 zmniejszyła się również, o 2,0 m², przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytku.

2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa

Badanie aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) stanowi cenne źródło informacji o sytuacji na rynku pracy, prezentując dane dotyczące osób pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo.

W II kwartale 2016 roku⁵ współczynnik aktywności zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 53,6% przy średniej krajowej 56,2%. Biorąc pod uwagę płeć, wykazywał on większe wartości w przypadku mężczyzn (63,0%) niż kobiet (44,7%), natomiast ze względu na kryterium zamieszkania – większą aktywność przejawiali mieszkańcy miast (54,8%) niż obszarów wiejskich (51,7%). Wartość współczynnika aktywności zawodowej kształtowała się od 21,3% w przypadku osób o wykształceniu gimnazjalnym bądź niższym do 79,8% w odniesieniu do osób, które legitymują się dyplomem wyższej uczelni.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim ukształtował się w drugim kwartale 2016 roku na poziomie 49,2%, co oznacza, że jego wartość była niższa o 3,5 punktu procentowego od wartości dla kraju. Również w tym przypadku zauważalne są istotne różnice ze względu na płeć (mężczyźni – 57,9%; kobiety – 41,2%) oraz miejsce zamieszkania (miasto – 50,9%; wieś – 46,7%). Wskaźnik zatrudnienia jest najwyższy dla osób z wykształce-

---

⁵ Brak danych za III kwartał 2016 r.

niem wyższym (76,4%), natomiast najniższy dla mieszkańców, którzy ukończyli gimnazjum lub mają wykształcenie podstawowe (17,9%).

Tabela 3. Wskaźniki aktywności ekonomicznej ludności Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w II kwartale 2014-2016

Wyszczególnienie	Współczynnik aktywności zawodowej			Wskaźnik zatrudnienia			Stopa bezrobocia		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Polska	56,1	55,8	56,2	51,0	51,6	52,7	9,1	7,4	6,2
Warmińsko-Mazurskie	50,6	51,3	53,6	44,7	46,0	49,2	11,6	10,3	8,2

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

Według BAEL stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w drugim kwartale 2016 roku wyniosła 8,2%, czyli o 2 punkty procentowe więcej niż w kraju. Wśród mężczyzn wartość tego wskaźnika wyniosła również 8,2%, natomiast wśród kobiet nieco mniej – 7,8%. Większą różnicę można zauważyć w podziale miasto-wieś, gdzie stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie odpowiednio 7,2% i 9,7%. W przypadku osób z wykształceniem wyższym w analizowanym okresie wynosiła 4,2%, natomiast najwyższy poziom osiągnęła dla osób o wykształceniu gimnazjalnym lub niższym – 16,1%.

W świetle BAEL bierność zawodowa badanej grupy w wieku 15 lat i więcej w największym stopniu wiąże się z emeryturą (44,3%), natomiast w dalszej kolejności wskazuje się na naukę i uzupełnianie kwalifikacji (17,7%), chorobę i niepełnosprawność (15,4%) oraz powody osobiste lub rodzinne (8,3%). W przypadku 4,2% biernych zawodowo znaczenie ma zniechęcenie bezskutecznym poszukiwaniem pracy, natomiast 10,1% tych osób wskazuje na inne powody.

Analiza zmian wskaźników aktywności ekonomicznej ludności województwa pozwala wskazać na pozytywne tendencje. Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia w perspektywie drugiego kwartału 2014-2016 systematycznie rosły. W porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku odnotowano wzrost odpowiednio o 3 i 4,5 punktu procentowego, co oznacza większą dynamikę wzrostu niż w kraju. Również systematycznie zmniejsza się wartość stopy bezrobocia – z 11,6% w drugim kwartale 2014 roku do 8,2% w drugim kwartale 2016 roku. W tym przypadku dynamika spadku wynosi 3,4 punktu, przy wartości krajowej 2,9.

2.3. Dynamika zmian poziomu i stopy bezrobocia

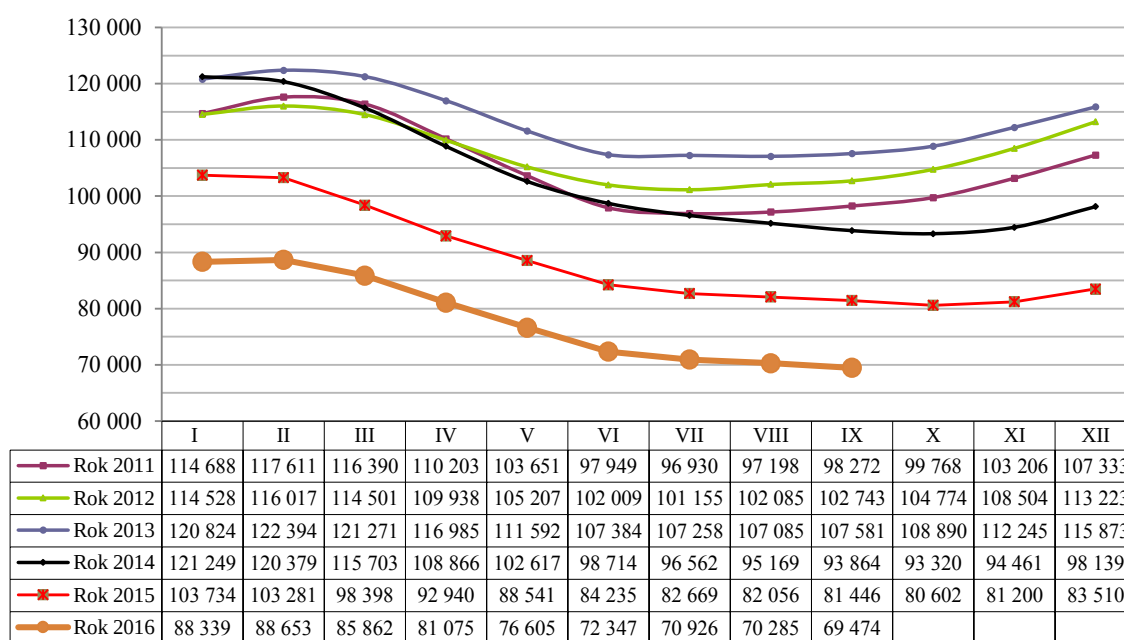
W województwie warmińsko-mazurskim na przestrzeni ostatnich lat widoczna jest stała tendencja spadkowa poziomu bezrobocia, a osiągnęte obecnie jego wartości znajdują się na poziomie najniższym w całym okresie transformacji ustrojowej w Polsce.

Według stanu na dzień 30 września 2016 roku w powiatowych urzędach pracy województwa zarejestrowanych było 69 474 bezrobotnych, czyli o 11 972 osoby (o 14,7%) mniej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego i o 24 390 osób (o 26,0%) mniej niż we wrześniu 2014 roku.

Od stycznia do września 2016 roku w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowanych zostało 83 990 bezrobotnych, tj. o 6 731 osób (o 7,4%) mniej niż w analogicznym okresie 2014 roku i o 5 189 osób (o 5,8%) mniej niż w tym samym czasie 2015 roku. Wyrejestrowano natomiast 98 026 osób, co oznacza spadek w odniesieniu do okresu styczeń-wrzesień 2014 roku o 14 704 osoby (o 13,0%), natomiast w porównaniu do trzech kwartałów 2015 roku o 7 846 osób (o 7,4%).

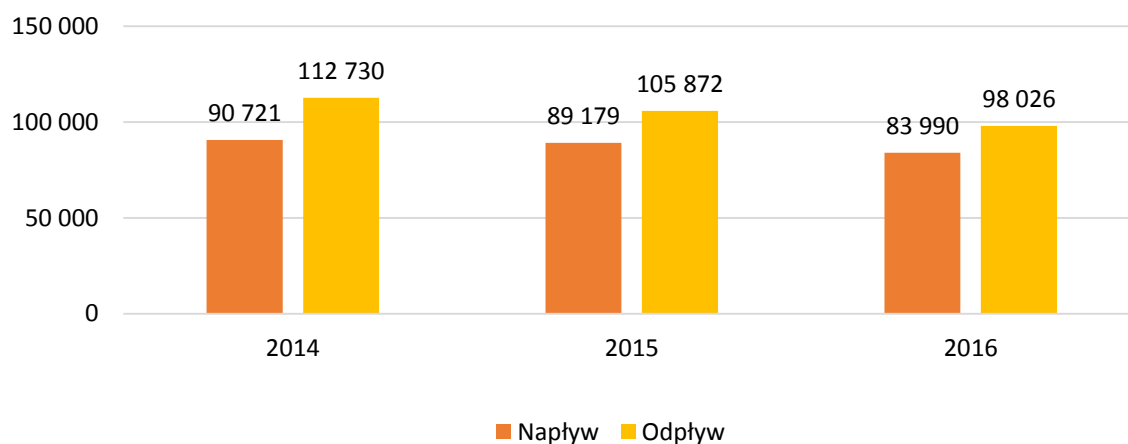
Wykres 3. Zmiany poziomu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2011-2016

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPiPS-01 O RYNKU PRACY.

Warto zauważyć, że wraz ze zmniejszaniem się rozmiarów napływu i odpływu z bezrobocia, zmniejsza się również dystans pomiędzy ich wartościami. W okresie styczeń-wrzesień 2016 roku liczba osób wyrejestrowanych była większa od liczby zarejestrowanych o 16,7%, podczas gdy w analogicznym okresie 2014 roku różnica wynosiła 24,3%.

Wykres 4. Płynność bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w okresie styczeń-wrzesień 2014-2016

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPiPS-01 O RYNKU PRACY.

Dynamika spadku bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa jest bardzo zróżnicowana. Największe rozmiary odnotowano w powiecie nowomiejskim, gdzie bezrobocie we wrześniu 2016 roku osiągnęło poziom 1 678 osób, czyli o 29,9% niższy niż we wrześniu 2015 roku i aż o 44,1% niższy niż w analogicznym okresie 2014 roku. Wśród powiatów wykazujących największe spadki liczby bezrobotnych należy również wymienić powiat piski (28,2% w porównaniu do września 2015 roku), powiat szczycieński (26,2%) oraz powiat iławski (23,9%).

Tabela 4. Dynamika zmian liczby bezrobotnych według powiatów (wrzesień 2014-2016)

Powiat	IX 2016	IX 2016 – IX 2014	IX 2016 – IX 2015
Bartoszycki	4 649	-18,6%	-9,6%
Braniewski	3 366	-13,7%	-11,4%
Działdowski	4 454	-19,9%	-9,7%
ELBLĄG - <i>Grodzki</i>	4 991	-26,2%	-12,7%
Elbląski	3 900	-24,9%	-14,8%
Ełcki	5 043	-23,1%	-11,4%
Giżycki	2 204	-18,5%	-12,1%
Gołdapski	1 433	-24,3%	-13,8%
Iławski	1 956	-31,0%	-23,9%
Kętrzyński	4 467	-18,0%	-12,8%
Lidzbarski	2 799	-20,9%	-11,3%
Mrągowski	2 253	-23,2%	-14,2%
Nidzicki	1 180	-36,8%	-19,2%
Nowomiejski	1 678	-44,1%	-29,9%
Olecki	2 048	-26,3%	-15,4%
OLSZTYN - <i>Grodzki</i>	4 413	-25,5%	-14,1%
Olsztyński	5 687	-22,6%	-9,7%
Ostródzki	5 091	-28,5%	-11,9%
Piski	3 378	-34,5%	-28,2%
Szczycieński	3 044	-46,4%	-26,2%
Węgorzewski	1 440	-25,7%	-11,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Odnotowana we wrześniu 2016 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim wskazuje na realność osiągnięcia założonego w RPDZ na 2016 rok wskaźnika utrzymania poziomu bezrobocia na poziomie nie wyższym niż 73,5 tys. osób. Wprowadzie w ostatnich miesiącach roku można spodziewać się wzrostu liczby bezrobotnych spowodowanego m.in. zakończeniem prac sezonowych, dystans pozostały do założonej wartości wydaje się na tyle duży, że przy założeniu braku gwałtownych zmian na rynku pracy w Polsce, jego realizacja nie powinna być zagrożona.

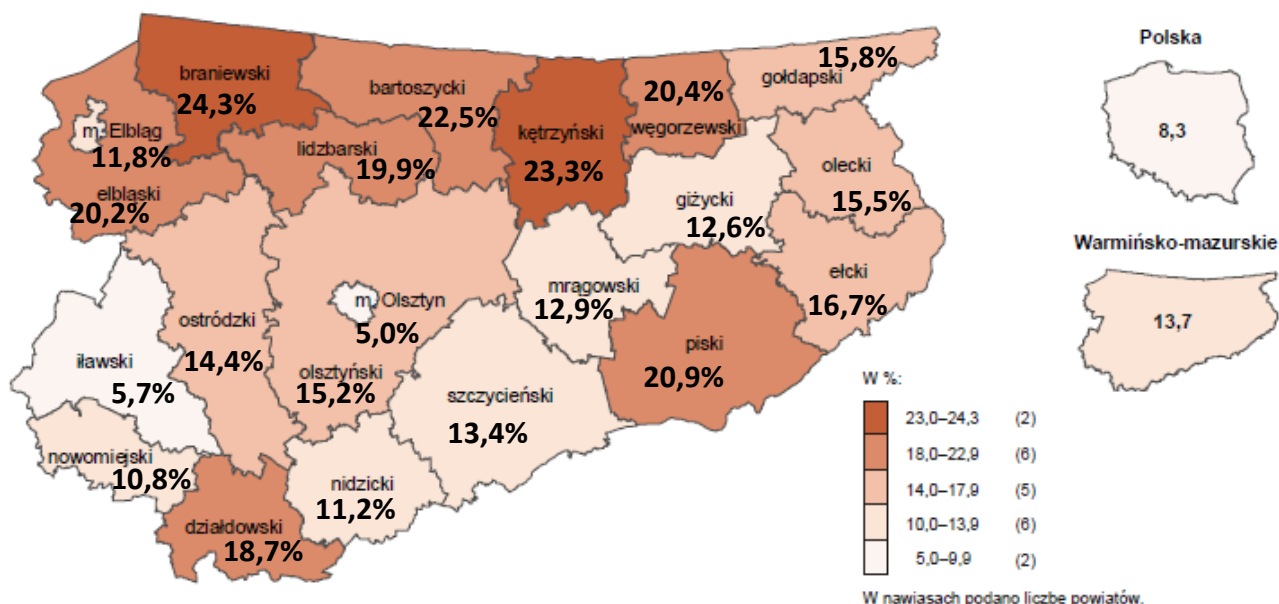
Poziom stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim jest mocno zróżnicowany terytorialnie. We wrześniu 2016 roku poniżej średniej wojewódzkiej wskaźnik ten wystąpił w ośmiu powiatach:

- mieście Olsztyn – 5,0%,
- iławskim – 5,7%,
- nowomiejskim – 10,8%,
- nidzickim – 11,2%,
- mieście Elbląg – 11,8%,
- giżyckim – 12,6%,

- mrągowskim – 12,9%,
- szczycieńskim – 13,4%.

W pozostałych powiatach stopa bezrobocia kształtowała się powyżej średniej wojewódzkiej, przy czym najwyższe wartości osiągnęła w powiatach: braniewskim (24,3%), kętrzyńskim (23,3%) oraz bartoszyckim (22,5%).

Rysunek 2. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim według powiatów (wrzesień 2016)

ŹRÓDŁO: URZĄD STATYSTYCZNY W OLSZTYNIE.

Województwo warmińsko-mazurskie cechuje w ostatnich miesiącach istotna dynamika spadku stopy bezrobocia, co stanowi odzwierciedlenie ogólnopolskiej tendencji, polegającej na tym, że bezrobocie w największym stopniu spada w tych regionach, w których od lat utrzymywało się na najwyższym poziomie.

We wrześniu 2016 roku stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 13,7%, co oznacza, że zmniejszyła się w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku o 2,3 punktu procentowego, natomiast w odniesieniu do września 2014 roku o 5 punktów. Wciąż jednak widoczny jest jej dystans do wartości krajowej, która w analizowanym okresie ukształtowała się na poziomie 8,3%.

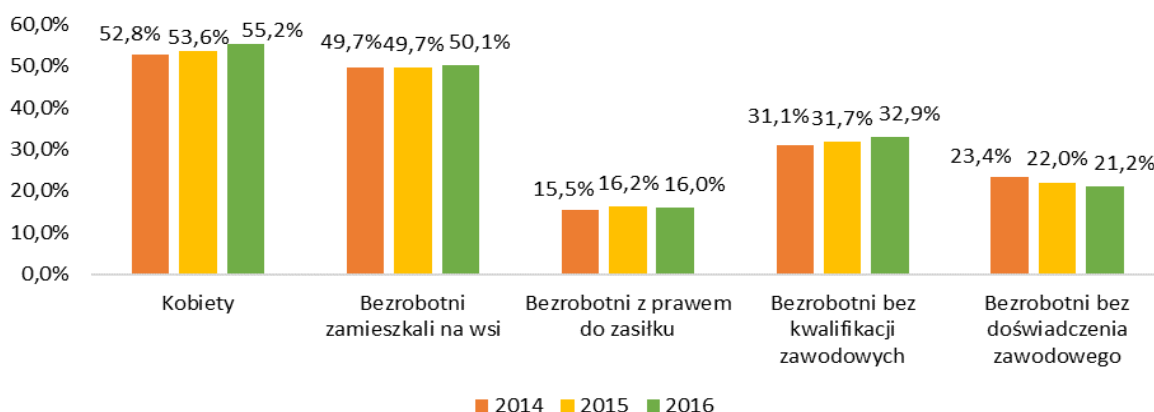
2.4. Struktura regionalnego bezrobocia

Analiza struktury bezrobocia pozwala na identyfikację barier, które mogą ograniczać lub uniemożliwiać aktywizację zawodową osób pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy. Stanowi ona niejako ich odzwierciedlenie, dzięki czemu umożliwi adekwatne określenie grup, które powinny być priorytetowo traktowane na regionalnym rynku pracy, a także katalogu działań służących ich aktywizacji.

W strukturze bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim dominują kobiety. We wrześniu 2016 roku w liczbie 38 351 stanowiły one 55,2% ogółu bezrobotnych, co oznacza wzrost ich odsetka o 2,4 punktu procentowego w porównaniu do września 2014 roku i o 1,6 punktu procentowego w odniesieniu do września 2015 roku. Tendencja spadku

poziomu bezrobocia dotyczy jednak również kobiet, gdyż ich liczba zmniejszyła się o 11 242 osoby, tj. o 22,7% w porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku i o 5 277 osób (o 12,1%) w odniesieniu do 2015 roku. Warto tu nadmienić, że we wrześniu 2016 roku prawie jedną trzecią bezrobotnych kobiet (29,5%) stanowiły kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, a 28,1% to kobiety, które posiadają co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia.

Wykres 5. Odsetek wybranych kategorii bezrobotnych w bezrobociu rejestrowanym w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2014-2016)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

W perspektywie trzeciego kwartału 2014-2016 zwiększył się również odsetek mieszkańców obszarów wiejskich w strukturze bezrobocia. Pomimo spadku liczebności tej grupy z 46 664 osób we wrześniu 2014 roku do 34 818 osób we wrześniu 2016 roku, jej udział procentowy wzrósł odpowiednio z 49,7% do 50,1%. W perspektywie września 2015 i 2016 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych zamieszkających na wsi o 5 675 osób (o 14,0%) oraz wzrost ich odsetka o 0,4 punktu procentowego.

Wśród czynników, które utrudniają aktywizację zawodową osób bezrobotnych należy wskazać niskie wykształcenie, brak kwalifikacji zawodowych bądź kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy oraz brak doświadczenia zawodowego. Według stanu na koniec września 2016 roku blisko jedna trzecia bezrobotnych (33,1%; 23 023 osoby) posiadała wykształcenie gimnazjalne bądź niższe, natomiast 26,6% (18 455 osób) – zasadnicze zawodowe. Dla porównania, szkołę średnią ogólnokształcącą lub zawodową oraz policealną ukończyło łącznie 30,5% bezrobotnych (21 184 osoby), a dyplomem ukończenia uczelni wyższej legitymowało się 9,8% (6 812 osób). Struktura wykształcenia w porównaniu do września 2014 roku nie uległa poważnym zmianom. Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym wzrósł o 0,2 punktu, natomiast z wyższym o 0,7 punktu.

Tabela 5. Bezrobotni według wykształcenia w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2014-wrzesień 2016)

Wyszczególnienie	IX 2014	IX 2015	IX 2016	2015/2014	2016/2015
Wyższe	9,1%	9,8%	9,8%	0,7	0,0
Policealne i średnie zawodowe	19,5%	19,8%	19,5%	0,3	-0,3
Średnie ogólnokształcące	11,2%	11,1%	11,0%	-0,1	-0,1
Zasadnicze zawodowe	27,3%	27,0%	26,6%	-0,3	-0,4
Gimnazjalne i poniżej	32,9%	32,3%	33,1%	-0,6	0,8

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

W trzecim kwartale 2016 roku blisko jedną trzecią (32,9%) zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby bez kwalifikacji zawodowych. Ich odsetek w porównaniu do września 2014 roku wzrósł o 1,8 punktu, natomiast liczba zmniejszyła się o 6 315, tj. o 21,7%; natomiast w odniesieniu do września 2015 roku nastąpił wzrost odsetka o 1,2 punktu i spadek liczby osób o 3 004 osoby (o 11,6%). Według stanu na koniec września 2016 roku doświadczenia zawodowego nie posiadało 21,2% bezrobotnych, co oznacza spadek ich odsetka w strukturze bezrobocia o 2,2 punktu procentowego w porównaniu do 2014 roku i o 0,8 w odniesieniu do 2015 roku. Liczba tych osób zmniejszyła się z 22 005 we wrześniu 2014 roku do 14 698 we wrześniu 2016 roku (o 7 307 osób, tj. o 33,2%).

Biorąc pod uwagę staż pracy należy wskazać, że według stanu na koniec trzeciego kwartału 2016 roku 14,4% bezrobotnych (10 011 osób) nie posiadało go w ogóle; 17,9% (12 407) posiadało staż o długości do 1 roku; natomiast 24,3% (16 878) stanowiły osoby o stażu pracy w przedziale o 1 do 5 lat. Oznacza to, że więcej niż połowa bezrobotnych (56,6%) to osoby, które pracowały nie dłużej niż 5 lat oraz te, które nie pracowały w ogóle. Dla porównania we wrześniu 2014 roku stanowiły one 57,1% ogółu bezrobotnych.

Tabela 6. Bezrobotni według stażu pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2014 – wrzesień 2016)

Wyszczególnienie	IX 2014	IX 2015	IX 2016	2015/2014	2016/2015
Do 1 roku	15,9%	16,9%	17,9%	1,0	1,0
1-5	24,0%	24,0%	24,3%	0,0	0,3
5-10	15,2%	15,3%	15,5%	0,1	0,2
10-20	15,1%	15,5%	15,4%	0,4	-0,1
20-30	9,5%	9,6%	9,5%	0,1	-0,1
30 i więcej	3,1%	3,2%	3,0%	0,2	-0,2
Bez stażu	17,2%	15,5%	14,4%	-1,7	-1,1

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Wśród czynników różnicujących dostęp do zatrudnienia można wskazać również wiek osób bezrobotnych. W trzecim kwartale 2016 roku 42,6% bezrobotnych stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 18 do 34 lat (29 603 osoby), czyli w okresie potencjalnie najwyższej aktywności zawodowej i mobilności. Ich odsetek zmniejszył się w porównaniu do września 2014 roku o 3,7 punktu. Bezrobotni w wieku od 35 do 44 lat stanowili w analizowanym okresie 21,5% ogółu (14 930 osób), od 45 do 54 lat – 18,0% (12 538), od 55 do 59 roku życia – 11,7% (8 097), natomiast od 60 lat wzwyż – 6,2% (4 306).

Tabela 7. Bezrobotni według wieku w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2014 – wrzesień 2016)

Wyszczególnienie	IX 2014	IX 2015	IX 2016	2015/2014	2016/2015
18-24	17,9%	16,4%	15,0%	-1,5	-1,4
25-34	28,4%	27,7%	27,6%	-0,7	-0,1
35-44	20,7%	21,0%	21,5%	0,3	0,5
45-54	18,7%	18,4%	18,0%	-0,3	-0,4
55-59	10,5%	11,5%	11,7%	1,0	0,2
60 lat i więcej	3,8%	5,0%	6,2%	1,2	1,2

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Wiek stanowi jedno z kryteriów kwalifikowania do grup bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy. We wrześniu 2016 roku bezrobotni do 30 roku życia w liczbie 19 977 stanowili 28,8% ogółu; bezrobotni do 25 roku życia 15,0% (10 450); natomiast bezrobotni powyżej 50 roku życia 27,5% (19 128 osób). We wszystkich tych grupach miał miejsce spadek liczby bezrobotnych w okresie III kwartał 2015 – III kwartał 2016⁶, jednak spadek odsetka dotyczył grup w niższych kategoriach wiekowych: w przypadku osób do 30 roku życia o 1,7 punktu, natomiast do 25 roku życia o 1,4 punktu. Udział procentowy bezrobotnych powyżej 50 roku życia wzrósł o 1,1 punktu.

Tabela 8. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2014 – wrzesień 2016)

Wyszczególnienie	IX 2014		IX 2015		IX 2016	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Bezrobotni do 30 roku życia	-	-	24 801	30,5%	19 977	28,8%
Bezrobotni do 25 roku życia	16 841	17,9%	13 345	16,4%	10 450	15,0%
Bezrobotni długotrwale	55 988	59,6%	47 341	58,1%	40 103	57,7%
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	22 805	24,3%	21 525	26,4%	19 128	27,5%
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	-	-	13 750	16,9%	12 901	18,6%
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	-	-	192	0,2%	173	0,2%
Bezrobotni niepełnosprawni	5 629	6,0%	5 082	6,2%	4 612	6,6%
Ogółem	93 864	-	81 446	-	69 474	-

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

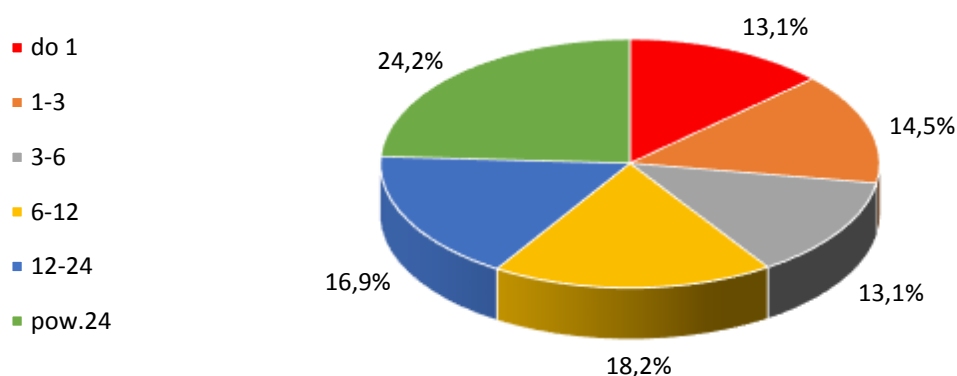
Do grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy zalicza się również bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (18,6%; 12 901 osób), bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (0,2%; 173 osoby) oraz bezrobotnych niepełnosprawnych (6,6%; 4 612 osób). Ich aktywizacja zawodowa jest szczególnie utrudniona ze względu na kwestie niewystarczającej dostępności usług opieki nad dziećmi, ograniczenia samodzielności w związku z niepełnosprawnością, a także bariery komunikacyjne, przestrzenne i architektoniczne.

Bariery utrudniające dostęp do zatrudnienia niejednokrotnie kumulują się, powodując przedłużanie okresu pozostawania bez pracy. We wrześniu 2016 roku okres bez zatrudnienia od roku wzwyż charakteryzował 41,1% bezrobotnych (28 536 osób), podczas gdy do 3 miesięcy w rejestrach urzędów pracy pozostawało 27,6% (19 145 osób). Dla porównania, w analogicznym okresie 2014 roku odsetki te wynosiły odpowiednio 41,8% i 25,5%. Wydłużający się okres pozostawania bez zatrudnienia stanowi jeden z czynników zagrożenia długotrwałym bezrobociem i wykluczeniem społecznym.

⁶ Ze względu na to, że nie ma dostępnych danych za 2014 rok dotyczących grup w szczególnej sytuacji wprowadzonych nowelizacją ustawy o promocji zatrudnienia, przyjęto za okres porównania wrzesień lat 2015 i 2016 dla wszystkich grup.

Osoby długotrwale bezrobotne we wrześniu 2016 roku, w liczbie 40 103, stanowiły 57,7% ogółu bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim. W porównaniu do września 2015 roku liczba ta spadła o 7 238, tj. o 15,3%, natomiast odsetek zmniejszył się o 0,4 punktu. W perspektywie trzeciego kwartału 2014-2016 spadek wynosił odpowiednio 15 885 osób (28,4%) w przypadku poziomu bezrobocia oraz 1,9 punktu procentowego w przypadku odsetka.

Wykres 6. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2016)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

W obszarze zmian strukturalnych regionalnego bezrobocia RPDZ na 2016 rok zakładał utrzymanie wskaźnika procentowego udziału następujących grup w ogólnej liczbie bezrobotnych na poziomie nie wyższym niż:

- osoby do 30 roku życia <29,8%, w tym osoby do 25 roku życia <14,7%;
- osoby powyżej 50 roku życia <28,8%
- długotrwale bezrobotni <55,7%.

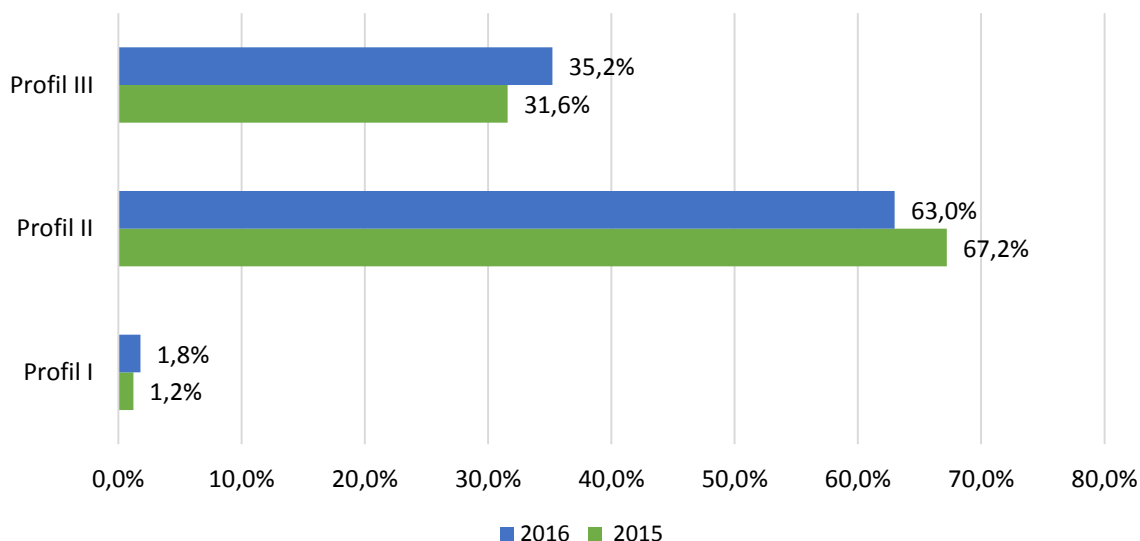
Analiza struktury bezrobocia we wrześniu 2016 roku wskazuje na to, że zostały osiągnięte wskaźniki dotyczące osób do 30 roku życia oraz powyżej 50 roku życia. Wynosiły one bowiem odpowiednio 28,8% i 27,5%. Odsetek bezrobotnych do 25 roku życia jest natomiast o 0,3 punktu procentowego wyższy od zakładanego, natomiast długotrwale bezrobotnych – o 2 punkty procentowe. Niemniej jednak realne jest, aby zostały one zrealizowane do końca roku.

Odzwierciedlenie sytuacji osób bezrobotnych i szans, jakie mają na znalezienie zatrudnienia, przy uwzględnieniu gotowości do powrotu bądź wejścia na rynek pracy oraz stopnia oddalenia od rynku pracy, stanowią profile pomocy, do których bezrobotni są kwalifikowani przy zgłaszaniu się do urzędów pracy.

Na koniec września 2016 roku spośród 67 453 bezrobotnych z ustalonym profilem, 63,0% (42 487 osób) znajdowało się w II profilu; 35,2% (23 751) w III profilu, a jedynie 1,8% (1 215) w I profilu. Dane te oznaczają, że większość bezrobotnych w województwie będzie wymagała podejmowania intensywnych działań w kierunku ich skutecznej aktywizacji. Stanowią również niejako potwierdzenie zmian strukturalnych związanych ze spadkiem bezrobocia. W porównaniu do analogicznego okresu bowiem zwiększył się odsetek osób w III profilu (o 3,6 punktu), natomiast zmniejszył w II profilu (o 4,2 punktu). Pozytywny jest natomiast wzrost odsetka osób z ustalonym I profilem pomocy (o 0,6 punktu).

Wykres 7. Bezrobotni z ustalonym profilem pomocy według stanu na koniec września 2015-2016

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Analiza struktury bezrobocia wskazuje na jej utrwalony charakter. Pomimo zmniejszenia się liczby osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, jej kształt nie uległ w badanym okresie istotnym zmianom. Należy jednak pamiętać, że spadek bezrobocia dotyczy w największym stopniu osób i grup o wyższych i lepiej dopasowanych do potrzeb rynku pracy kwalifikacjach, wyposażonych w odpowiednie kompetencje i doświadczenie oraz o zdrowiu i sytuacji rodzinnej, która pozwala im na podjęcie zatrudnienia. Stąd, w miarę spadku bezrobocia w strukturze mogą silniej akcentować się te grupy, których aktywizacja jest utrudniona ze względu na kumulację różnych problemów i dysfunkcji, w tym osoby długotrwale bezrobotne.

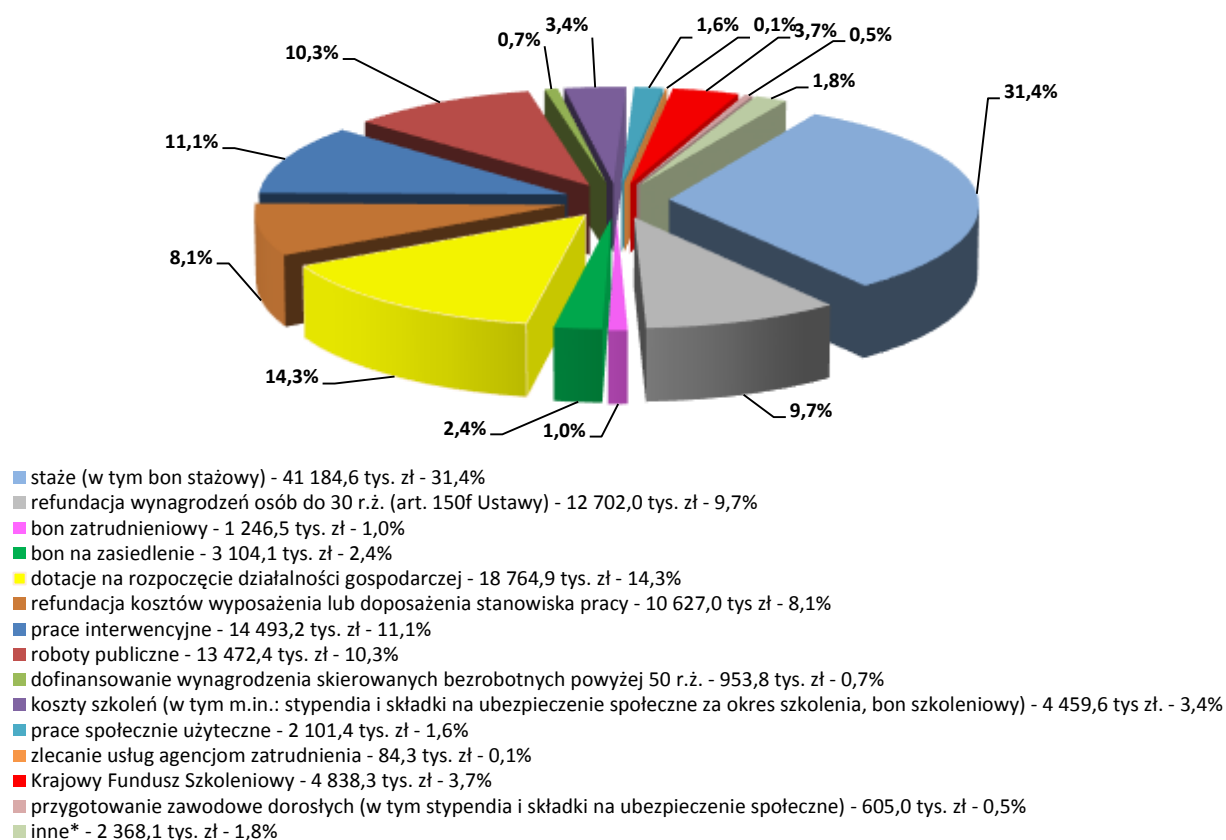
2.5. Fundusz Pracy i aktywizacja zawodowa bezrobotnych

Według danych na koniec września 2016 roku, na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej powiatowe urzędy pracy w regionie wydatkowały 131 005,2 tys. zł, w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego nastąpił wzrost o 16,1% (o 18 181,9 tys. zł).

Na koniec III kwartału 2016 roku, największy udział procentowy w wydatkach ogółem na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (wraz z KFS) stanowiły:

- staże (w tym bon stażowy) tj. 31,4% (41 184,6 tys. zł);
- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej tj. 14,3% (18 764,9 tys. zł);
- prace interwencyjne tj. 11,1% (14 493,2 tys. zł);
- roboty publiczne tj. 10,3% (13 472,4 tys. zł);
- refundacja wynagrodzeń osób do 30 roku życia (art. 150f Ustawy) tj. 9,7% (12 702,0 tys. zł).

Wykres 8. Struktura wydatków FP powiatowych urzędów pracy w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (wraz z KFS i art. 150f Ustawy) na koniec września 2016 roku

*"inne" ujęte zostały wydatki: (1) koszty studiów podyplomowych (203,6 tys. zł w tym stypendia i składki na ubezpieczenie społeczne); (2) stypendia i składki na ubezpieczenie społeczne za okres kontynuowania nauki (85,0 tys. zł); (3) zatrudnienie wspierane (76,7 tys. zł); (4) wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych (28,4 tys. zł); (5) badania osób bezrobotnych (280,1 tys. zł); (6) refundacja składek na ubezpieczenie (46,8 tys. zł); (7) koszty specyficznych elementów programów specjalnych (105,3 tys. zł); (8) koszty przejazdu i zakwaterowania (1 232,8 tys. zł); (9) opieka nad dzieckiem, osobą zależną (212,7 tys. zł); (10) inne instrumenty rynku pracy (96,7 tys. zł)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MPIPS-02 O PRZYCHODACH I WYDATKACH FUNDUSZU PRACY.

W analizowanym przekroju czasowym, w 2016 roku w stosunku do roku poprzedniego, zwiększono nakłady na aktywizację osób do 30 roku życia, tj. o 4,3% (o 2 473,4 tys. zł), z tym że mniej wydatkowano na osoby młode poniżej 25 roku życia o 3,8% (o 1 421,7 tys. zł). Z kolei, w przypadku nakładów przeznaczonych na aktywizację osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia odnotowano wzrost o 24,1% tj. o 3 873,2 tys. zł.

W okresie od stycznia do września 2016 roku z ewidencji powiatowych urzędów pracy wyłączonych zostało 98 026 osób, spośród których:

- 40 064 osoby podjęły pracę niesubsydiowaną (40,9% odpływu);
- 10 494 osoby podjęły pracę subsydiowaną (10,7%);
- 11 679 osób rozpoczęło szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne lub przygotowanie zawodowe dorosłych (11,9%);
- 19 237 osób nie potwierdziło gotowości (19,6%).

W porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku liczba podjęć pracy niesubsydiowanej zmniejszyła się o 3 731, tj. o 8,5%, natomiast liczba podjęć pracy subsydiowanej wzrosła o 1 794, tj. o 20,6%. Odniesienie do okresu trzech kwartałów 2015 roku wskazuje na spadek

podjęć pracy niesubsydiowanej o 3 972 (o 9,0%) oraz wzrost podjęć pracy subsydiowanej o 1 801 (o 20,7%). Należy tu jednak zaznaczyć, że w perspektywie lat 2014-2016 nastąpił istotny spadek liczby bezrobotnych w województwie, co również przekłada się na dane dotyczące ich aktywizacji zawodowej. Warto natomiast zwrócić uwagę na to, że w latach 2014-2016 zmniejszył się odsetek podjęć pracy niesubsydiowanej w ogóle podjęć pracy – z 83,4% w okresie styczeń-wrzesień 2014 roku i 83,5% w okresie styczeń-wrzesień 2015 roku do 79,2% w analogicznym okresie 2016 roku.

Tabela 9. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim (styczeń-wrzesień 2014-2016)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	Zmiana 2014-2016	
				Liczba	%
Podjęcia pracy niesubsydiowanej	43 795	44 036	40 064	-3 731	-8,5%
Podjęcia pracy subsydiowanej, w tym:	8 700	8 693	10 494	1 794	20,6%
- prace interwencyjne	3 035	3 002	2 502	-533	-17,6%
- roboty publiczne	2 200	2 415	2 417	217	9,9%
- podjęcie działalności gospodarczej	1 483	884	979	-504	-34,0%
- podjęcie pracy w ramach refundacji wyposażenia lub doposażenia miejsca pracy	1 729	1 369	1 280	-449	-26,0%
Szkolenia	3 035	1 755	1 549	-1 486	-49,0%
Prace społecznie użyteczne	4 397	4 500	3 917	-480	-10,9%
Staże	9 587	7 418	6 184	-3 403	-35,5%
Przygotowanie zawodowe dorosłych	0	52	29	29	-

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Spośród podjęć pracy w okresie styczeń-wrzesień 2016 roku 47,6% dotyczyło kobiet (24 062); 47,3% mieszkańców wsi (23 917); 39,2% osób do 30 roku życia (19 816); 35,0% długotrwale bezrobotnych (17 705), natomiast 18,8% osób powyżej 50 roku życia (9 509). Dzięki środkom Funduszu Pracy zaktywizowane zostały 22 173 osoby, które podjęły zatrudnienie subsydiowane, szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych oraz prace społecznie użyteczne. Wśród nich osób 53,1% (11 775) to kobiety; 50,1% (11 104) to mieszkańcy wsi, a 46,4% osoby długotrwale bezrobotne (10 283). Ponad 43,2% zaktywizowanych od początku 2016 roku (9 588) stanowiły osoby do 30 roku życia, natomiast 21,0% (4 663 osoby) to bezrobotni powyżej 50 roku życia. Liczba osób zaktywizowanych środkami Funduszu Pracy w perspektywie lat 2014-2016 zmniejszyła się – w porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku o 3 546 osób (o 13,8%), natomiast w odniesieniu do 2015 roku o 245 osób (o 1,1%).

Wskaźnik efektywności programów rynku pracy, finansowanych z Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego założono w 2016 roku na poziomie nie niższym niż 56%. Ocena stopnia jego osiągnięcia będzie możliwa po zakończeniu roku kalendarzowego.

W kontekście aktywizacji osób bezrobotnych należy również zwrócić uwagę na liczbę oraz strukturę ofert wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, które dają im możliwość zatrudnienia, zdobycia doświadczenia zawodowego oraz nabycia nowych kompetencji. W okresie od stycznia do września 2016 roku do urzędów pracy w województwie zgłoszono

47 985 wolnych miejsc, czyli o 5 379 (o 12,6%) więcej niż w tym okresie w 2014 roku i o 4 855 (o 11,3%) więcej niż w 2015 roku.

Tabela 10. Oferty wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (styczeń-wrzesień 2014-2016)

Wyszczególnienie	Liczba			Struktura		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Ogółem	42 606	43 130	47 985	100,0%	100,0%	100,0%
Subsydiowane	22 070	20 274	20 122	51,8%	47,0%	41,9%
Niesubsydiowane	20 536	22 856	27 863	48,2%	53,0%	58,1%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Pozytywnie należy ocenić systematyczną zmianę struktury ofert. Spośród wszystkich zgłoszonych do urzędów pracy w trzech kwartałach 2016 roku 58,1% dotyczyła miejsc pracy na tzw. *wolnym rynku*, natomiast 41,9% to formy subsydiowane środkami Funduszu Pracy lub Europejskiego Funduszu Społecznego. Jeszcze w 2014 roku struktura ofert była odwrotna. W ciągu trzech kwartałów 2014 roku zgłoszono 42 606 ofert wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej, przy czym oferty niesubsydiowanych miejsc pracy stanowiły 48,2%, natomiast subsydiowanych 51,8%.

3. Wnioski i prognoza zmian

Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w trzecim kwartale 2016 roku wskazuje na pozytywne tendencje. Poprawa, wyrażająca się w zmniejszającej się liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy oraz malejącej stopie bezrobocia, stanowi efekt wielu czynników. Jest niewątpliwie związana z obecną sytuacją gospodarczą, która po okresie spowolnienia na przełomie 2012 i 2013 roku wykazuje ponownie tendencję rosnącą, ale także z kompleksowymi działaniami na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców regionu podejmowanymi przez publiczne służby zatrudnienia i partnerów rynku pracy.

Prognoza Komisji Europejskiej, opublikowana 9 listopada 2016 roku, wskazuje na dość stabilną sytuację ekonomiczną w Polsce. W jej świetle do końca 2016 roku wzrost Produktu Krajowego Brutto wyniesie 3,1%, natomiast w 2017 roku – 3,4%. Oznacza to obniżenie prognozy dynamiki gospodarczej kraju, głównie ze względu na spadek inwestycji. Głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego w Polsce ma być natomiast konsumpcja prywatna, wspierana przez rosnące pensje oraz transfery socjalne. Prognoza przewiduje ponadto dalszy spadek bezrobocia, pojawienie się już pod koniec 2016 roku inflacji oraz wzrost długu publicznego do 55,0% PKB w 2017 roku⁷.

W świetle prognozy gospodarczej Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) przewidywana w 2017 roku koniunktura makroekonomiczna w Polsce będzie zbliżona do obecnej. Można spodziewać się nieco szybszego wzrostu niż obecnie, ponieważ PKB ma wzrosnąć realnie o 3,2%. W podobnym tempie będzie rósł popyt krajowy (o 3,4%), przy czym zmieni się struktura jego wzrostu. Za sprawą m.in. uruchomienia inwestycji drogowych i kolejowych większy wzrost odnotowany zostanie w przypadku nakładów brutto na środki trwałe, natomiast wolniej będzie rosło spożycie indywidualne. Na 2017 rok prognozowany jest wzrost cen dóbr i usług konsumpcyjnych o średnio 1,1%, a w grudniu inflacja wyniesie 1,9%. Wśród czynników, które mogą wpływać na ogólny wzrost cen wskazuje się rosnące ceny paliw i energii, wzrost wynagrodzeń oraz dalszy napływ środków finansowych w ramach programu rządowego „Rodzina 500+”. W 2017 roku, w ocenie Instytutu, należy spodziewać się stabilizacji kursu euro i dolara, nieznacznego przyspieszenia wzrostu eksportu oraz dodatniej dynamiki importu. Prognozowana jest również dobra sytuacja na rynku pracy. Według IBnGR stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce na koniec 2017 roku może ukształtować się na poziomie 8,7%, jednak tendencja spadku bezrobocia najprawdopodobniej się odwróci. W 2017 roku będzie miał miejsce wolniejszy niż obecnie wzrost przeciętnego zatrudnienia w gospodarce, który może wynieść 1,3%⁸.

Dość stabilną sytuację na rynku pracy, aczkolwiek charakteryzującą się wyhamowaniem poprawy, prognozują także eksperci z Polsko-Francuskiej Izby Gospodarczej. W ich opinii rynek pracy w Polsce jest blisko stanu równowagi, a stopa bezrobocia na koniec 2017 roku może ukształtować się na poziomie 8,4%. Skala spadku wartości tego wskaźnika będzie ograniczona przez spowolnienie wzrostu gospodarczego oraz trudności pracodawców ze znalezieniem wykwalifikowanych pracowników. Istotne znaczenie będzie miał tzw. Brexit, czyli wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, które może spowodować ograniczenie napływu bezpo-

---

⁷ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2016_autumn_forecast_en.htm.

⁸ *Stan i prognoza koniunktury gospodarczej nr 92*, 28 października 2016 r., Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

średnich inwestycji z tego kraju oraz odpływ zysków, które w innej sytuacji mogłyby być reinwestowane w Polsce⁹.

Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa warmińsko-mazurskiego jest dość stabilna. Warto jednak pamiętać, że tutejszy rynek pracy od wielu lat należał do najtrudniejszych w Polsce, co znajdowało odzwierciedlenie w wysokiej stopie bezrobocia, dużej liczbie bezrobotnych oraz wysokim odsetku wśród nich osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Istotne znaczenie ma tu struktura terytorialna województwa, w której aż 67 gmin ma charakter wiejski, a w 2015 roku ponad 97,5% powierzchni regionu stanowiły obszary wiejskie. Obecnie, różnice w jakości życia ich mieszkańców zmniejszają się względem obszarów miejskich, jednak proces wyrównywania szans nie przebiega w jednakowym stopniu dla wszystkich terenów wiejskich, w zależności m.in. od ich położenia, atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej, stanu infrastruktury technicznej i społecznej czy dostępnych zasobów naturalnych.

Nie bez znaczenia pozostają również uwarunkowania historyczne, a przede wszystkim postkomunistyczne dziedzictwo w postaci obszarów popegeerowskich. Przeprowadzona na początku lat 90. XX wieku likwidacja Państwowych Gospodarstw Rolnych, które znajdowały się w prawie wszystkich gminach województwa, przyniosła skutek w postaci pojawienia się na rynku pracy ich byłych pracowników, często bez kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji pozwalających kształcić się i znaleźć zatrudnienie w warunkach konkurencji. Czas, jaki minął od zmiany ustrojowej w Polsce, przyniósł silne przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe, które dotknęły także obszary wiejskie, jednak o zarówno pozytywnych, jak i negatywnych skutkach. Pierwsze wyrażają się we wzroście poziomu wykształcenia, a także w rozwoju przedsiębiorczości i pozarolniczej działalności gospodarczej. Negatywne natomiast to m.in. odpływ migracyjny młodych ludzi oraz społeczne i ekonomiczne konsekwencje bezrobocia¹⁰.

Relacje na regionalnym rynku pracy kształtuje również bliskość granicy państwowej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, sprzyjająca tworzeniu i funkcjonowaniu tzw. *szarej strefy*, która może stanowić źródło dochodu części mieszkańców powiatów przygranicznych. Niejako wyrazem jej istnienia są różnice pomiędzy wartością stopy bezrobocia rejestrowanego a stopy bezrobocia według BAEL. W ich ramach znajdują się osoby, które są zarejestrowane w urzędach pracy, jednak faktycznie posiadają zatrudnienie – dorywcze, sezonowe, bez umowy o pracę. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ powoduje szereg skutków nie tylko gospodarczych, ale i społecznych. W pierwszej grupie należy wymienić m.in. zmniejszenie dochodów budżetu państwa, zanikanie uczciwej konkurencji, a także zahamowanie postępu technologicznego. Warto również zwrócić uwagę na to, że osoby pracujące w *szarej strefie* nie są chronione przez uregulowania w zakresie prawa pracy ani też nie wypracowują sobie zabezpieczenia finansowego na przyszłość. Godzą się jednak z tym, ponieważ *szara strefa* to niejednokrotnie jedyne źródło dochodu gospodarstwa domowego¹¹.

Wśród uwarunkowań warto również wskazać zjawiska demograficzne, które przekładają się na priorytety gospodarcze oraz konkurencyjność gospodarki. W świetle prognozy ludnościowej Organizacji Narodów Zjednoczonych z 2008 roku, w najbliższych latach w Europie będą dominować procesy depopulacyjne. Prawdopodobnie wzrośnie liczba ludności Europy Północnej i Zachodniej, natomiast spadnie potencjał demograficzny Europy Wschodniej, w wy-

⁹ <http://ccifp.pl/prognozy-na-lata-2016-2017-4/>.

¹⁰ *Szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w ujęciu regionalnym. Raport podsumowujący*, Warszawa 2012, s. 6.

¹¹ *Praca niezarejestrowana w Polsce w 2010 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011, s. 15.

niku m.in. wydłużania się życia człowieka, spadku diety i umieralności, a także procesów migracyjnych¹². W wymiarze regionalnym szczególną uwagę należy zwrócić na proces *starzenia się społeczeństwa*, który wyraża się we wzroście odsetka ludzi starszych, przy jednoczesnym zmniejszaniu się udziału najmłodszych grup wiekowych. Obecnie proces ten przebiega w sposób umiarkowany, jednak w przyszłości jego postępowanie spowoduje konieczność tworzenia miejsc pracy w ramach tzw. *srebrnej gospodarki* oraz rozwoju różnorodnych usług społecznych dla osób starszych.

Szczególnym wyzwaniem dla publicznych służb zatrudnienia pozostaje utrwalona struktura regionalnego bezrobocia, stanowiąca wyraz barier utrudniających dostęp do zatrudnienia. Wśród nich należy wskazać m.in. wiek, który dla osób młodych wiąże się niejednokrotnie z brakiem doświadczenia, a dla starszych z ich stereotypowym postrzeganiem przez pracodawców lub nieaktualnymi kwalifikacjami; oraz niepełnosprawność wraz z barierami architektonicznymi, komunikacyjnymi czy mentalnymi z niej wynikającymi. Czynniki różnicujące dostęp do zatrudnienia mogą być również: niskie (gimnazjalne lub podstawowe pełne/niepełne) wykształcenie osób bezrobotnych, płeć czy miejsce zamieszkania. Kumulacja wielu czynników i barier utrudniających podjęcie zatrudnienia może przyczynić się do długotrwałego bezrobocia.

Niejako potwierdzenie wcześniejszych rozważań stanowią dane dotyczące liczby osób z ustalonymi profilami pomocy. Profil jest odzwierciedleniem sytuacji bezrobotnego i szans, jakie ma na znalezienie zatrudnienia, przy uwzględnieniu jego gotowości do powrotu bądź wejścia na rynek pracy oraz stopnia oddalenia od rynku pracy. Struktura bezrobotnych według profili wskazuje, że większość osób zarejestrowanych w urzędach pracy w województwie będzie wymagała intensywnych działań w kierunku ich skutecznej aktywizacji.

Biorąc pod uwagę fakt, iż RPDZ na 2017 rok opracowywany jest w momencie, gdy nie są jeszcze znane wyniki roku 2016, prognoza dotycząca sytuacji na rynku pracy jest utrudniona. Niemniej jednak można ją przeprowadzić z uwzględnieniem aktualnej diagnozy oraz prognoz i szacunków dotyczących przyszłej sytuacji gospodarczej, a także kształtowania się zjawisk na lokalnych rynkach pracy w województwie.

W świetle prognoz powiatowych urzędów pracy w 2017 roku liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim może kształtować się od 69 200 osób w wersji optymistycznej do 77 150 przy założeniach pesymistycznych. Uwzględniają one m.in. mniejszą skalę inwestycji, a także ograniczenia produkcyjne i handlowe pracodawców związane z warunkami gospodarczymi na terenie Unii Europejskiej.

Szacunki Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, uwzględniające najnowsze prognozy gospodarcze dla Polski oraz analizę aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim wskazują natomiast na to, iż poziom bezrobocia na koniec 2017 roku nie przekroczy 71,5 tys. osób. Jeżeli chodzi o odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych wybranych grup bezrobotnych, to można zakładać iż utrzyma się on na poziomie nie wyższym niż: 28,6% dla osób do 30 roku życia, 14,7% dla osób do 25 roku życia, 30,0% dla osób powyżej 50 roku życia oraz 60,0% dla osób długotrwale bezrobotnych. Natomiast wskaźnik efektywności programów rynku pracy, finansowanych z Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego nie powinien być niższy niż 70,2%.

---

¹² M. Pachocka, *Współczesne problemy demograficzne Polski, Europy i świata – sprawozdanie z konferencji Kolegium Ekonomiczno-Społecznego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie* (<http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KES/kwartalnik/archiwum/Documents/MPachocka8.pdf>).

Tabela 11. Prognoza wybranych wskaźników realizacji Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok

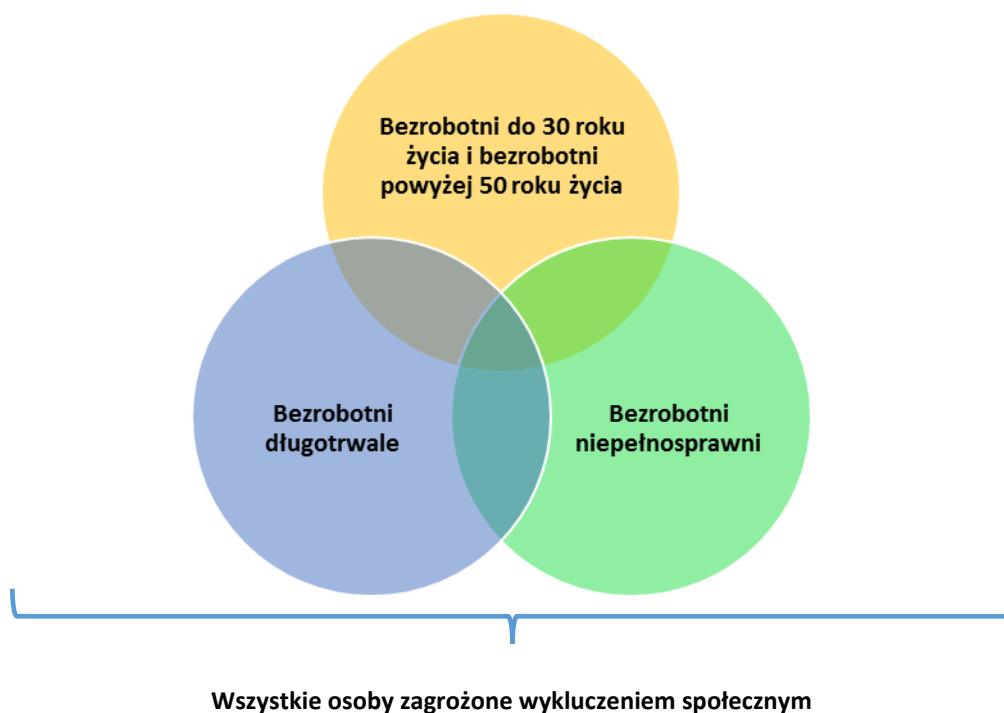
Wyszczególnienie	Zakładana wartość
Utrzymanie poziomu bezrobocia na poziomie nie wyższym niż:	<71,5 tys. osób
Utrzymanie wskaźnika procentowego udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych na poziomie nie wyższym niż dla:	
- osób do 30 roku życia,	<28,6%
w tym osoby do 25 roku życia	<14,7%
- osób powyżej 50 roku życia	<30,0%
- długotrwale bezrobotnych	<60,0%
Osiągnięcie wskaźnika efektywności programów rynku pracy, finansowanych z Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego na poziomie nie niższym niż:	70,2%

Osiągnięcie prognozowanych wskaźników realizacji RPDZ na 2017 rok będzie wymagało zintegrowanych i komplementarnych działań, uwzględniających stronę podażową i popytową rynku pracy, tj. rozwój miejsc pracy oraz kompetencje mieszkańców, a także potencjał instytucji, publicznych służ zatrudnienia i partnerów rynku pracy. Znajduje to odzwierciedlenie w celach i priorytetach Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok.

4. Priorytetowe grupy osób

Biorąc pod uwagę założenia krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych oraz diagnozę sytuacji na warmińsko-mazurskim rynku pracy, szczególnym wsparciem na rynku pracy w 2017 należy objąć przede wszystkim grupy bezrobotnych, wskazane na poniższym rysunku.

Rysunek 3. Priorytetowe grupy bezrobotnych

Wiek jest istotnym czynnikiem wpływającym na szanse na rynku pracy. Osoby do 30 roku życia z jednej strony charakteryzują się potencjalnie wysoką aktywnością i mobilnością, a z drugiej niejednokrotnie nie mają doświadczenia zawodowego bądź ich kwalifikacje nie odpowiadają potrzebom rynku pracy. Wśród czynników, które mogą utrudniać zatrudnienie osób młodych warto wskazać również wysokie aspiracje i oczekiwania w szczególności odnośnie poziomu wynagrodzenia oraz sytuację finansową, która może być czynnikiem decyzyjnym w wyborze kierunku kształcenia. Aktywizacja osób w najniższych przedziałach wiekowych jest ważna między innymi z tego względu, że od znalezienia pracy często uzależnione są inne aspekty ich życia, w tym założenie rodziny, a także z uwagi na to, że przedłużający się czas pozostawiania bez zatrudnienia będzie sprzyjał spadkowi ich motywacji. Należy również pamiętać o działaniach *profilaktycznych*, czyli realizowanych wobec młodych ludzi, którzy jeszcze nie weszli na rynek pracy – pod kątem doradztwa zawodowego, wyboru ścieżki kariery itp.

Grupą, którą należy objąć szczególnym wsparciem są także osoby powyżej 50 roku życia. Z punktu widzenia rynku pracy dysponują one często wieloletnim doświadczeniem zawodowym, chociaż jednocześnie mogą mieć nieaktualne lub nieadekwatne do potrzeb rynku pracy kwalifikacje. Niejednokrotnie mogą także stykać się na rynku pracy ze stereotypami dotyczącymi m.in. mniejszej wydajności czy niechęci do kształcenia się pracowników 50+. Należy również mieć na uwadze osoby, które w tym wieku dopiero wchodzą na rynek pracy, szczególnie kobiety, które nie podejmowały pracy lub zrezygnowały z niej, aby zająć się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci bądź opieką nad osobami zależnymi – starszymi lub

niepełnosprawnymi. Aktywność zawodowa jest ważnym aspektem życia osób w każdym wieku, nie tylko ze względów finansowych, ale także z perspektywy samorealizacji, rozwoju, kontaktów społecznych, możliwości kształcenia i rozwijania zainteresowań. Szczególnie w późniejszym wieku rośnie znaczenie tej kategorii czynników, wpływając istotnie na jakość życia.

Niepełnosprawność w kontekście aktywizacji zawodowej może być postrzegana przez pryzmat wielu barier, które utrudniają jej podjęcie, w tym m.in. przestrzennych, komunikacyjnych, architektonicznych oraz prawnych. Liczebność grupy niepełnosprawnych bezrobotnych oraz jej odsetek w strukturze regionalnego bezrobocia nie są duże, jednak należy pamiętać, że aktywizacja osób niepełnosprawnych stanowi poważne wyzwanie. Osoby zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy zrobiły już pierwszy krok w kierunku znalezienia zatrudnienia, następne to zdobycie odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Jest także wiele osób niepełnosprawnych, które nie podejmują aktywności zawodowej. Powody mogą być różne. Są to np. nadopiekuńczość rodziny, niechęć do wychodzenia z domu, obawa przed reakcją otoczenia, obawa przed utratą świadczeń rentowych czy z pomocy społecznej, niska dostępność architektoniczna oraz brak mobilności. Osoby te nie rejestrują się w urzędzie pracy i znajdują się w obszarze działań przede wszystkim instytucji pomocy społecznej. Zwiększaniu szans na zatrudnienie osób niepełnosprawnych będzie służyć oddziaływanie na pracodawców pod kątem budowania ich świadomości oraz przełamywania istniejących barier i stereotypów.

Długotrwałe bezrobocie stanowi najczęściej kumulację wielu czynników i barier utrudniających podjęcie zatrudnienia. Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych jest wieloetapowym procesem, ponieważ obok obiektywnych barier, których doświadczają na rynku pracy, istnieje również wymiar indywidualny, związany z decyzjami i motywacjami tych osób. Charakteryzują się one różnymi kompetencjami, doświadczeniem zawodowym, stanem zdrowia oraz motywacją do pracy czy nabywania kompetencji, które mogą wpływać na czas pozostawania bez zatrudnienia. W przypadku pierwszych z wymienionych czynników, istotna jest rola publicznych służb zatrudnienia we wsparciu osób bezrobotnych na rynku pracy. Utrudnienie stanowi natomiast brak motywacji do pracy, szczególnie w przypadku osób, które rejestrują się w urzędzie pracy po to, aby np. uzyskać ubezpieczenie zdrowotne lub świadczenia z pomocy społecznej.

Wśród przesłanek priorytetowego traktowania osób na regionalnym rynku pracy należy wskazać ponadto brak kwalifikacji zawodowych lub kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy oraz brak doświadczenia zawodowego. Istotna jest również sprawna aktywizacja osób, których okres pozostawania w rejestrze urzędu pracy przedłuża się, w związku z czym priorytetowo na rynku pracy powinny być traktowane wszystkie osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Istnieje potrzeba m.in. wspierania obecności kobiet na rynku pracy oraz osób wychowujących dzieci i sprawujących opiekę nad osobami zależnymi. Wymaga to jednak ścisłej współpracy instytucji rynku pracy i pomocy społecznej, ponieważ wiąże się z działaniami na rzecz rozwoju systemu wsparcia rodzin.

5. Priorytety, cele i kierunki działań w 2017 roku

Część wdrożeniowa RPDZ na 2017 rok została usystematyzowana w formie priorytetów, w ramach których określono cele szczegółowe i działania służące ich realizacji. Sformułowano je w oparciu o uwarunkowania prawne i programowe RPDZ, analizę sytuacji na regionalnym rynku pracy oraz wskazania zawarte w KPDZ 2015-2017. Podział priorytetów przyjęto w odniesieniu do trzech perspektyw:

- 1) indywidualnej – obejmującej czynniki związane z osobami, w tym ich cechy (np. wiek, wykształcenie), preferencje, postawy, możliwości, oczekiwania względem pracy i jej warunków;
- 2) koniunkturalnej – związanej z sytuacją na rynku pracy, odnoszącej się do zapotrzebowania na pracowników, kreowania nowych miejsc pracy i wzmacniania istniejących, a także zwiększania adaptacyjności pracowników w obliczu zmian społeczno-gospodarczych;
- 3) instytucjonalnej – obejmującej ogół instytucji, w tym publicznych służb zatrudnienia oraz partnerów rynku pracy, ich funkcjonowanie oraz efektywność.

Wskazane perspektywy w łącznym ujęciu pozwalają na oddziaływanie na trzy sfery rynku pracy, tj. podażową, popytową oraz instytucjonalną. Niejednokrotnie przenikają się one wzajemnie i są od siebie uzależnione, co powoduje, że oddziaływanie na jedną z nich powoduje zmiany również w pozostałych. Z tego względu należy je traktować całościowo.

Rysunek 4. Priorytety i cele szczegółowe RPDZ na 2017 rok

Priorytet I. Zwiększenie aktywności zawodowej i edukacyjnej mieszkańców województwa.

- **Cel szczegółowy I.1.** Wzmacnianie kompetencji osobistych i społecznych mieszkańców, sprzyjających aktywności zawodowej, przedsiębiorczości oraz mobilności na rynku pracy.
- **Cel szczegółowy I.2.** Ułatwianie dostępu do rynku pracy osobom oraz grupom defaworyzowanym.

Priorytet II. Wzmocnienie potencjału regionalnej gospodarki dla wzrostu zatrudnienia.

- **Cel szczegółowy II.1.** Kreowanie nowych oraz utrzymanie istniejących miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości, w tym w sektorze ekonomii społecznej.
- **Cel szczegółowy II.2.** Zwiększenie adaptacyjności kadr do zmieniających się potrzeb i uwarunkowań regionalnej gospodarki.

Priorytet III. Zwiększenie efektywności działań na rzecz rynku pracy.

- **Cel szczegółowy III.1.** Wzmocnienie instytucji rynku pracy w realizacji aktywnej polityki rynku pracy.
- **Cel szczegółowy III.2.** Rozwój partnerstwa i dialogu społecznego na rzecz wzrostu zatrudnienia i aktywności zawodowej mieszkańców.

Działania w ramach wyodrębnionych priorytetów powinny być realizowane w sposób ciągły i spójny, przyczyniając się do osiągnięcia prognozowanych celów polityki rynku pracy w 2017 roku. Ich katalog nie ma charakteru zamkniętego, co oznacza, że jeżeli w toku realizacji RPDZ pojawią się nowe możliwości, związane np. ze zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i wprowadzeniem nowych rozwiązań prawnych powinny być wzięte pod uwagę. Kolejność priorytetów, celów i działań ma charakter przypadkowy i nie oznacza ich hierarchizacji.

Priorytet I. Zwiększenie aktywności zawodowej i edukacyjnej mieszkańców województwa.

Cel szczegółowy I.1. Wzmacnianie kompetencji osobistych i społecznych mieszkańców, sprzyjających aktywności zawodowej, przedsiębiorczości oraz mobilności na rynku pracy.

- 1) Zapewnienie osobom bezrobotnym i poszukującym pracy dostępu do informacji o rynku pracy, doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, a także innych form wsparcia w zakresie poszukiwania pracy, planowania ścieżki kariery zawodowej, przygotowania dokumentów aplikacyjnych, radzenia sobie ze stresem itp.
- 2) Wdrażanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu umożliwiających nabywanie przez bezrobotnych kwalifikacji, wykształcenia, a także nawyków niezbędnych do skutecznego podjęcia i utrzymania zatrudnienia, poprzez m.in. szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne i zlecanie działań aktywizacyjnych.
- 3) Wspieranie mobilności zawodowej osób bezrobotnych poprzez np. bon na zasiedlenie w związku z podjęciem zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej poza miejscem dotychczasowego zamieszkania, finansowanie kosztów przejazdu i zakwaterowania, a także usługi realizowane w ramach sieci EURES na rzecz poszukujących pracy i pracodawców, w tym poprzez europejskie pośrednictwo pracy.
- 4) Działania w zakresie doradztwa zawodowego (np. punkty doradztwa zawodowego, punkty planowania kariery) oraz warsztatów wspierających nabywanie przez młodzież w wieku szkolnym wiedzy o rynku pracy oraz podejmowanie wyborów dotyczących ścieżki kształcenia i kariery zawodowej.
- 5) Promocja i wsparcie idei kształcenia ustawicznego na rzecz podnoszenia kompetencji i umiejętności zawodowych.

Cel szczegółowy I.2. Ułatwianie dostępu do rynku pracy osobom oraz grupom defaworyzowanym.

- 1) Wsparcie w wejściu na rynek pracy kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, osób powracających na rynek pracy po urlopach: macierzyńskim, rodzicielskim i wychowawczym, a także osób posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia i sprawujących opiekę nad innymi osobami zależnymi; w tym poprzez wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia.
- 2) Wspieranie osób bezrobotnych, w szczególności zaliczanych do grup defaworyzowanych, poprzez stosowanie instrumentów i aktywnych programów rynku pracy zwiększających szanse na zdobycie i utrzymanie zatrudnienia, w tym m.in. szkoleń, staży, refundacji kosztów zatrudnienia pracowników do 30 roku życia i po 50 roku życia.
- 3) Wykorzystywanie aktywnych programów rynku pracy, takich jak prace interwencyjne, roboty publiczne i prace społecznie użyteczne na rzecz włączenia społecznego i zawo-

dowego osób bezrobotnych, w tym długotrwale i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

- 4) Kompleksowa aktywizacja zawodowo-edukacyjna osób młodych, w szczególności zaliczanych do grupy NEET, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wywodzących się ze środowisk marginalizowanych.
- 5) Działania na rzecz zwiększania dostępności zatrudnienia socjalnego dla osób wykluczonych społecznie, realizowanego w formie zajęć reintegracji społeczno-zawodowej w klubie lub centrum integracji społecznej bądź w formie zatrudnienia wspieranego, w tym w podmiotach ekonomii społecznej.
- 6) Działania służące promocji zatrudniania osób niepełnosprawnych, przełamywaniu barier w postaci braku wiedzy, nieprawidłowych postaw społecznych i stereotypów na temat tych osób, a także likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych; realizowane poprzez np. uwzględnianie tematyki w seminariach, konferencjach i targach, włączanie się w kampanie społeczne.
- 7) Promocja równościowego podejścia do kobiet i mężczyzn na rynku pracy, w tym elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy jako elementu ułatwiającego godzenie obowiązków zawodowych z pełnieniem ról rodzinnych oraz działań zmierzających do przełamywania stereotypów dotyczących płci.
- 8) Stosowanie i promocja niekonwencjonalnych form wsparcia osób bezrobotnych, w szczególności zakwalifikowanych do III profilu pomocy, takie jak np. indywidualne plany powrotu do pracy, programy specjalne.
- 9) Pomoc cudzoziemcom objętym ochroną międzynarodową w Polsce w wejściu na rynek pracy poprzez m.in. szkolenia zawodowe i wsparcie w znalezieniu zatrudnienia.

Priorytet II. Wzmocnienie potencjału regionalnej gospodarki dla wzrostu zatrudnienia.

Cel szczegółowy II.1. Kreowanie nowych oraz utrzymanie istniejących miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości, w tym w sektorze ekonomii społecznej.

- 1) Działania ukierunkowane na powstawanie nowych przedsiębiorstw poprzez udzielanie wsparcia finansowanego na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a także wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób rozpoczynających działalność oraz w początkowym okresie jej prowadzenia.
- 2) Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach należących do specjalizacji regionalnych: ekonomia wody, drewno i meblarstwo, żywność wysokiej jakości.
- 3) Wsparcie pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy, między innymi poprzez refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.
- 4) Promocja pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej oraz utworzenie stanowiska pracy udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
- 5) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych, w tym poprzez przyznawanie jednorazowych środków dla osób fizycznych i prawnych zakładających spółdzielnie socjalne oraz tworzących nowe miejsca pracy w sektorze ekonomii społecznej, a także zwrot opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za zatrudnionych pracowników spółdzielni.

- 6) Promocja postaw innowacyjnych wśród kadr zarządzających przedsiębiorstwami oraz ich pracowników, a także samorządów oraz społeczeństwa.
- 7) Upowszechnianie zasad społecznie odpowiedzialnego biznesu oraz ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy II.2. Zwiększenie adaptacyjności kadr do zmieniających się potrzeb i warunkowań regionalnej gospodarki.

- 1) Wsparcie, poprzez Krajowy Fundusz Szkoleniowy, kształcenia ustawicznego pracowników mające na celu zapobieganie utracie zatrudnienia z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań gospodarki.
- 2) Promocja i realizacja usług rozwojowych dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników, świadczonych w oparciu o podejście popytowe.
- 3) Wsparcie doradczo-szkoleniowe dla kadry przedsiębiorstw przechodzących procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne, a także ich pracowników, ukierunkowane na dostosowanie się do zmian gospodarczych.
- 4) Monitoring sytuacji w zakresie planowanych i realizowanych w województwie zwolnień grupowych pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz inicjowanie kompleksowego wsparcia i działań outplacementowych na rzecz tej grupy osób.
- 5) Wsparcie akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, inkubatorów innowacyjności oraz biur karier, m.in. w zakresie szkoleń, doradztwa zawodowego, informacji i promocji.

Priorytet III. Zwiększenie efektywności działań na rzecz rynku pracy

Cel szczegółowy III.1. Wzmocnienie instytucji rynku pracy w realizacji aktywnej polityki rynku pracy.

- 1) Doskonalenie usług, instrumentów i aktywnych programów rynku pracy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia z wykorzystaniem profilowania pomocy i Indywidualnych Planów Działania dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
- 2) Rozwój kompetencji pracowników publicznych służb zatrudnienia, poprzez m.in. kursy, szkolenia, studia podyplomowe.
- 3) Prowadzenie badań, monitoringu i analiz, dotyczących efektywności podejmowanych działań, aktualnej sytuacji na rynku pracy oraz trendów rozwojowych i prognozowania zmian społeczno-gospodarczych w regionie w kontekście rynku pracy (m.in. monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych, Barometr zawodów).
- 4) Upowszechnianie programów i projektów rynku pracy jako dobrych praktyk, ze względu na ich innowacyjny charakter oraz dużą skuteczność.

Cel szczegółowy III.2. Rozwój partnerstwa i dialogu społecznego na rzecz wzrostu zatrudnienia i aktywności zawodowej mieszkańców.

- 1) Integracja polityki zatrudnieniowej i polityki społecznej w obszarze bezrobocia, między innymi poprzez ścisłą współpracę służb zatrudnienia z ośrodkami pomocy społecznej, w tym w zakresie Programu Aktywizacji i Integracji, skierowanego do osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, dla których został ustalony III profil pomocy.

- 2) Budowanie współpracy międzysektorowej w szczególności pomiędzy partnerami społecznymi, gospodarczymi, instytucjami rynku pracy, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami funkcjonującymi w systemie edukacji w zakresie aktywizacji osób młodych oraz harmonizacji kierunków kształcenia z potrzebami rynku pracy.
- 3) Współpraca na rzecz rozwoju ekonomii społecznej poprzez aktywny udział przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia w tworzeniu i rozwoju powiatowych zespołów ds. ekonomii społecznej.
- 4) Nawiązywanie i rozwój współpracy z pracodawcami poprzez m.in. organizację seminariów, konferencji i targów, włączanie pracodawców w tworzenie programów szkoleniowych, wizyty studyjne osób bezrobotnych w zakładach pracy.
- 5) Wdrażanie partycypacyjnych metod programowania polityki rynku pracy, poprzez m.in. aktywne włączanie partnerów w proces opracowywania regionalnego planu działań i innych dokumentów strategicznych i programowych oraz udział przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia w zespołach/grupach roboczych tworzonych przez partnerów rynku pracy.
- 6) Koordynacja działań w ramach Warmińsko-Mazurskiego Paktu na Rzecz Rozwoju Poradnictwa Zawodowego, służących m.in. integracji partnerów oraz ułatwieniu dostępu do usług doradczych.

6. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2017 rok

6.1. Podmioty realizujące

Instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok będzie Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, do zadań którego będzie należeć w szczególności ustalanie z interesariuszami bieżących potrzeb, przekazywanie władzom województwa – Zarządowi oraz Sejmikowi, a także instytucjom współpracującym i partnerom rynku pracy informacji na temat stanu realizacji RPDZ i sytuacji na rynku pracy, a także przeprowadzenie monitoringu osiągnięcia prognozowanych wskaźników.

Przy realizacji zadań związanych z koordynacją RPDZ na 2017 rok Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie będzie współdziałał z wojewódzkimi i samorządowymi jednostkami organizacyjnymi, organami administracji rządowej i samorządowej, radami rynku pracy, organizacjami pracodawców, poszczególnymi pracodawcami, związkami zawodowymi, organizacjami bezrobotnych, jednostkami samorządu terytorialnego, zarządami funduszy celowych oraz innymi organizacjami, instytucjami i partnerami zarówno zajmującymi się problematyką promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

W ramach realizacji działań w poszczególnych priorytetach RPDZ 2017 głównymi partnerami będą m.in. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Ochotnicze Hufce Pracy. Skuteczne i efektywne działanie oraz współdziałanie wymienionych podmiotów wydaje się warunkiem niezbędnym do osiągnięcia sukcesu w realizacji celów RPDZ w 2017 roku.

6.2. Główne źródła finansowania

Realizacja działań ujętych w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok, z uwagi na ich wielokierunkowość, będzie finansowana z różnych źródeł, tj.:

I. Fundusz Pracy (FP), w tym:

1. Środki algorytmiczne na realizację zadań w województwie:

- a) na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, z czego część na realizację projektów współfinansowanych z EFS (projekty pozakonkursowe powiatowych urzędów pracy), w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;
- b) na finansowanie innych zadań fakultatywnych;

- 2. Dodatkowe możliwe do pozyskania w 2017 roku środki FP z rezerwy ministra właściwego ds. pracy na realizację zadań uwzględniających bieżącą sytuację na rynku pracy;
- 3. Środki FP na realizację zadań w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego;
- 4. Inne środki FP, wynikające z bieżącej działalności Wojewódzkiego Urzędu Pracy i Powiatowych Urzędów Pracy województwa warmińsko-mazurskiego;

II. Środki Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;

III. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

IV. Budżet państwa;

- V. Budżet jednostek samorządu terytorialnego;
- VI. Fundusz celowy.

Wstępną decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 listopada 2016 r. (znak: DF.I.4021.34.6.2016.ASK) ustalona kwota środków (limit) Funduszu Pracy, jaka może być wydatkowana w 2017 roku na realizację zadań przez samorządy powiatów w województwie warmińsko-mazurskim to 193 978,5 tys. zł, w tym 181 895,0 tys. zł na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz 12 083,5 tys. zł na inne fakultatywne zadania.

W ramach powyższych limitów ustalono następujące kwoty środków na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, w podziale na priorytety inwestycyjne:

- 1) 8.i. *dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników* – w ramach RPO Warmia i Mazury 2014-2020: 58 971 326,00 tys. zł;
- 2) 8.ii. *trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży* – w ramach PO WER 2014-2020: 35 955 809,00 zł.

Wskazane wyżej źródła finansowania nie wyczerpują katalogu wszystkich dostępnych, stanowią jednak najbardziej powszechne i otwarte dla różnych podmiotów realizujących działania w obszarze rynku pracy.

6.3. Monitoring RPDZ na 2017 rok

Monitoring Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2017 rok będzie służył odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu zostały osiągnięte prognozowane wskaźniki w obszarach poziomu bezrobocia, procentowego udziału wybranych grup osób w ogólnej liczbie bezrobotnych oraz efektywności programów rynku pracy. Ich analiza zostanie przeprowadzona w oparciu o katalog wskaźników monitoringu (Załącznik nr 2) dotyczących m.in. aktywności ekonomicznej ludności, dynamiki poziomu i stopy bezrobocia, struktury osób bezrobotnych, przede wszystkim znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a także aktywizacji zawodowej. Część tych wskaźników ma charakter kontekstowy, co pozwoli na dokonanie kompleksowej oceny sytuacji na rynku pracy po roku realizacji RPDZ. Istotna będzie jednak również ocena stopnia realizacji celów szczegółowych w ramach każdego priorytetu.

Monitoring zostanie zrealizowany przez Wydział Polityki Rynku Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie na podstawie danych i informacji z ogólnodostępnych baz i sprawozdań (WUP, GUS), a także pozyskanych z poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPDZ. Powinny one dotyczyć całego okresu realizacji RPDZ (dane roczne) z uwzględnieniem ich dostępności na moment realizacji monitoringu. W przypadku, gdy dane roczne nie będą dostępne, dopuszcza się możliwość wykorzystania danych za trzeci kwartał 2017 roku. Raport będzie zawierał w szczególności opis uwarunkowań wdrażania RPDZ, analizę wskaźników i ocenę stopnia realizacji celów, a także wnioski i rekomendacje. Powinien zostać przygotowany w pierwszym półroczu 2018 roku.

Załącznik nr 1. Zespół ds. Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2017 rok

- 1) **Miron Sycz** – Wicemarszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Przewodniczący Zespołu;
- 2) **Zdzisław Szczepkowski** – Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie;
- 3) **Wiesław R. Drożdżyński** – Wicedyrektor ds. Rynku Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie;
- 4) **Krzysztof Bukowski** – Dyrektor Biura Związku Pracodawców Cech Rzemiosł Różnych;
- 5) **Zbigniew Ciechomski** – Prezes Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie;
- 6) **Krystyna Dudzińska** – Dyrektor Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie i Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego;
- 7) **Bogumiła Łojewska** – Przedstawiciel Regionu Warmińsko-Mazurskiego NSZZ Solidarność;
- 8) **Marek Obrębski** – Dyrektor Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Olsztynie;
- 9) **Hanna Królikowska** – Przedstawiciel Departamentu Kultury i Edukacji (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego);
- 10) **Maria Góralczyk** – Dyrektor Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego w Elblągu;
- 11) **Marzena Hermańska** – Kierownik Działu Kadr Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego;
- 12) **Mieczysław Królicki** – Dyrektor Biura Warmińsko-Mazurskiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości;
- 13) **Arkadiusz Jachimowicz** – Przewodniczący Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- 14) **Natalia Jędrasik** – Przedstawiciel Oddziału Okręgowego NBP w Olsztynie;
- 15) **Stanisław Kowalczyk** – Wiceprzewodniczący Rady OPZZ Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- 16) **Mirosław Śledzianowski** – Dyrektor Biura Zrzeszenia Prywatnego Handlu i Usług w Olsztynie;
- 17) **Joanna Balcerzak** – Przedstawiciel Urzędu Statystycznego w Olsztynie;
- 18) **Anna Piasecka-Krysztuł** – Kierownik Biura Strategii i Monitorowania, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego);
- 19) **Grzegorz Paciulan** – Przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego Forum Związków Zawodowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- 20) **Kamil Petyńka** – Dyrektor Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- 21) **Wiesława Przybysz** – Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego);
- 22) **Krzysztof Salczyński** – Dyrektor Centrum Kształcenia Ustawicznego w Olsztynie;
- 23) **Joanna Karwowska** – Kierownik Biura Aktywizacji i Promocji Obszarów Wiejskich, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego);
- 24) **Marta Piątek** – Przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego;
- 25) **Joanna Glezman** – Kierownik Biura Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego);
- 26) **Bożena Ziomek** – Dyrektor Grupy OSB;
- 27) **Grażyna Dywańska** – Przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty;
- 28) **Dorota Kopeć** – Zastępca Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego).

Załącznik nr 2. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2017 rok

Wyszczególnienie	Źródło informacji
1. Stopa bezrobocia rejestrowanego	GUS
2. Stopa bezrobocia wg BAEL	GUS
3. Współczynnik aktywności zawodowej	GUS
4. Wskaźnik zatrudnienia	GUS
5. Liczba bezrobotnych	WUP
6. Napływ do bezrobocia	WUP
7. Odpływ z bezrobocia	WUP
8. Wskaźnik płynności rynku pracy	WUP
9. Liczba ofert pracy	WUP
10. Wskaźnik udziału niesubsydiowanych ofert pracy w ogólnej liczbie ofert	WUP
11. Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę	WUP
12. Liczba osób bezrobotnych, które odbyły staże zawodowe	WUP
13. Liczba osób bezrobotnych, podejmujących działalność gospodarczą przy wsparciu Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego	WUP
14. Liczba miejsc pracy, wspieranych Funduszem Pracy powstałych u regionalnych pracodawców	WUP
15. Liczba osób, które odbyły przygotowanie zawodowe dorosłych	WUP
16. Pracujący	GUS
17. Udział wybranych grup bezrobotnych w strukturze regionalnego bezrobocia: – bezrobotni do 30 roku życia – bezrobotni powyżej 50 roku życia – długotrwale bezrobotni – bezrobotni niepełnosprawni – bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – bezrobotni zamieszkali na wsi – kobiety	WUP
18. Wydatki z Funduszu Pracy na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację bezrobotnych	WUP
19. Wydatki z Europejskiego Funduszu Społecznego	WUP

Załącznik nr 3. Harmonogram opracowania RPDZ na 2017 rok

Zadania do realizacji	Jednostka wykonawcza	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
		2016	2016	2016	2016
Powołanie Zespołu WUP ds. opracowania materiałów do RPDZ na 2017 rok	Dyrektor WUP				
Przygotowanie wniosku do Zarządu Województwa w sprawie powołania Regionalnego Zespołu ds. Opracowania Projektu RPDZ na 2017 rok	Wydział PRP				
Powołanie Regionalnego Zespołu ds. Opracowania Projektu RPDZ na 2017 rok	Zarząd Województwa				
Opracowanie założeń RPDZ 2017 oraz projektu struktury dokumentu	Zespół WUP				
Ukonstytuowanie się i organizacja prac Regionalnego Zespołu ds. Opracowania Projektu RPDZ na 2017 rok	Regionalny Zespół				
Prace nad projektem RPDZ	Zespół WUP				
Konsultacje projektu RPDZ	PUP, Wojewódzka Rada Rynku Pracy				
Przyjęcie projektu RPDZ	Regionalny Zespół				
Przyjęcie projektu RPDZ	Wojewódzka Rada Rynku Pracy, Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego				
Przekazanie projektu RPDZ do Zarządu Województwa	WUP				